

ERIOLUKORRAST TINGITUD DISTANTSÕPPE KOGEMUSED JA MÕJU KUTSEHARIDUSELE

LÕPPRAPORT

Krista Loogma ja Meidi Sirk

TALLINNA ÜLIKOOL

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti
tuleviku heaks

KOOSTAJAD: *Krista Loogma*
 Meidi Sirk

Uuringu tellis Haridus- ja Teadusministeerium programmi
„Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamine“ (RITA) raames.
Projekti rahastati RITA tegevuse kaks raames Euroopa Regionaalarengu Fondist
ja Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest.

KUJUNDUS: *Grano Digital OÜ*
KAANEFOTO: *Pixabay.com*

TALLINN 2021

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Koolide valmisolek ja toimetulek 2020 kevadise COVID-19 pandeemia ajal	6
1.1. Juhtimistegevused, koostöö ja muutused koolis.	6
1.1.1. Valmisolek kaugõppeks	6
1.1.2. Juhtimine ja koostöö koolis.	8
1.1.3. Muutused koolis	14
1.2. Kutseõpetajate õpetamispraktikad kaugõppe ajal	18
2. Distsantsõppe tõhusus	23
2.1. Kutseõppijate ja -õpetajate hinnangud toimetulekule kaugõppes ja kaugõppe tõhususele	23
2.2. Õpilaste enesejuhtimise oskused	29
2.3. Praktikaõppe COVID-19 pandeemia aegses eriolukorras	34
2.3.1. Praktikaõppe probleemid ja praktikaõppe korraldamine koolis	34
2.3.2. Praktikaõppe tõhusus.	36
3. Kokkuvõtteks: kaugõppe õppetunnid ja omandatud oskused	39
4. Ettepanekud	43
Lisad	45

SISSEJUHATUS

Eesmärk: selle uurimistöö peamiseks eesmärgiks on selgitada kutseõppeasutuste, kutseõpetajate ja õpilaste toimetuleku erinevaid aspekte 2020

Andmed ja meetodid:

ANDMEKOGUMISEKS KASUTATI:

1. kutseõppeasutuste juhtidele, kutseõpetajatele ja kutseõppijatele suunatud küsimustikke, mis sisaldasid ka mõningaid vabade vastustega küsimusi; küsitlustele vastas 17 kutseõppeasutuse juhti (edaspidi: ka juhid), 104 kutseõpetajat (edaspidi ka õpetajad) ja 244 kutseõppijat (edaspidi ka õppijad).

ANDMEANALÜÜS

1. Kvantitatiivsete andmete analüüsimisel kasutati statistikapaketti SPSS 26 ja erinevaid andmeanalüüsi meetodeid.

Esmalt üldise ülevaate saamiseks rakendati kirjeldavat statistikat tuues esile keskmised ja sageduse näitajad tabelitena või joonistena. Seejärel kasutati dispersioonanalüüsi keskmiste väärtuste võrdlemisel. Keskmiste võrdlemisel on esitatud tulemused, mille vahel oli statistiliselt oluline erinevus (Sig) olulisusnivool $p \leq 0.05$.

Kutseõpetajate õpetamispraktikate analüüsimiseks rakendati nii faktor- kui k-keskmise klasteranalüüsi. Esmalt moodustati 40 üksiktunnusest liittunnused uuriva faktoranalüüsi abil. Tekkinud liittunnuste usaldusväärsust kontrolliti Cronbachi alpha (α) abil, kus alpha oli aktsepteeritaval tasemel 0.6. Analüüsi käigus saadi seitse liittunnust ja kuus üksiktunnust (Lisa 1). Seejärel viidi läbi k-keskmiste klasteranalüüs kutseõpetajate

kevadise COVID-19 pandeemia ajal, mil ühiskonnas kehtestati “üleöö” eriolukord ja koolides toimus kõikehõlmav üleminek kaugõppele.

Kutseõppeasutustele suunatud küsimustikud on lisatud, vt LISA 4)

2. intervjuud viie kutseõppeasutuse juhiga – direktori ja õppedirektoriga ning 15 kutseõpetajaga.

rakendatud õpetamispraktikate alusel. Klastrite keskvaartuste analüüsimisel kasutati Bonferroni paariviisiliste võrdluste testi. Tekkinud kutseõpetajate õpetamispraktikate grupe analüüsiti erinevate tunnustega, milleks kasutati risttabelit ja dispersioonanalüüsi ning statistilist olulisust kontrolliti hii-ruut-testi ja ANOVA-ga.

Kutseõppijate enesejuhtimise oskuste analüüsimiseks loodi 25 üksiktunnusest faktoranalüüsi teel kolm liittunnust (vt lisa 3). Tekkinud liittunnuste usaldusväärsust kontrolliti Cronbachi alpha (α) abil. Liittunnuste alusel moodustati õppijate grupid enesejuhtimise oskuste alusel, milleks rakendati k-keskmiste klasteranalüüsi. Klastrite keskvaartuste analüüsimisel kasutati Bonferroni paariviisiliste võrdluste testi. Tekkinud kutseõppijate grupe analüüsiti erinevate tunnustega kasutades selleks risttabelit ja dispersioonanalüüsi. Statistilist olulisust kontrolliti hii-ruut-testi ja ANOVA-ga.

2. Kvalitatiivsete andmete kogumi moodustasid nii avatud küsimustele antud vabad vastused küsimustikest kui ka intervjuude transkriptsioonid. Intervjuude analüüsil kasutati kolmeastmelist kvalitatiivset analüüsi, mis hõlmas tekstiüksuste kodeerimist, kategoriseerimist ja viimaset üldistamist teemadeks. Vabade vastuste analüüsil kasutati vastuste kategoriseerimist.

Aruandes on konkreetsete teemade käsitlemisel/selgitamisel kombineeritud kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid andmeid.

Teoreetiline lähenemine: toimepidevus/jätkusuutlikkus ja visadus (*resilience*) tähendab alljärgnevas analüüsis koolide võimekust kohaneda ja muutunud oludes toime tulla. Toimepidevus on “...(süsteemi) võimekus säilitada oma

põhieesmärgid/olemus ja terviklikkus dramaatiliselt muutunud oludes” (Zolli & Healy, 2012¹, cit. Resilience Success Consortium, 2015)², kohaneda muutustega ja taastuda tulemustega, mida võib pidada positiivseteks. (Resilience Success Consortium, 2015). Kriisist taastumine on oluline kahel põhjusel:

*see näitab võimekust ületada stressirikas olukord, sellest väljuda ja saavutada taas (uus) tase, taastades “tervislik seisund”/normaalne töövõimekus;

*jätkusuutlikkus näitab lisaks võimekusele taastunud (endisel või uuel) trajektooriga jätkata ja/või kasvada ning teatud tingimustel oma funktsioone laiendada ja tööd parandada/tõhustada (Reich et. al., 2010³, cit. Resilience Success Consortium, 2015).

1 Zolli, A. and Healy, A.M., 2012. Resilience. Headline Publishing Group, London

2 Resilience Success Consortium (2015). [SUCCESS IN THE FACE OF UNCERTAINTY](#).

3 Reich, J.W., Zautra, A.J., Hall, J.S., 2010. Handbook of adult resilience. The Guildford Press, US.

1. KOOLIDE VALMISOLEK JA TOIMETULEK 2020 KEVADISE COVID-19 PANDEEMIA AJAL

1.1. JUHTIMISTEGEVUSED, KOOSTÖÖ JA MUUTUSED KOOLIS

Siin osas kirjeldatakse ja selgitatakse kutseõppeasutuste valmisolekut kaugõppeks, et mõista, kuidas eelnevad arendustegevused mõjutasid kriisiga toimetulekut. Kirjeldatakse, millised muutused toimusid koolis erakorralisele kaugõppele ülemineku ajal, sh töö- ja õppekorralduses ning milliseid õpetamispraktikaid õpetajad rakendasid, et toime tulla.

Juhtide üldine hinnang eriolukorrale ja üleöö kaugõppele üleminekule oli kooliti erinev. Juhid iseloomustasid seda ühelt poolt kui määramatuse ja kaose olukorda – “oli nagu sõjaolukord, tekkis kaos, sest keegi ei teadnud, mis saab ja kui kaua olukord kestab”; “tekkis ehmatus ja teadmatus – mis nüüd saab”. Teisalt nähti ka uudsust ja võimalusi: “algul oli põnev teistmoodi olukorra tõttu, nii õpilastel kui õpetajatel, oli õhinat”; “tegutsesime väga operatiivselt, leidsime võimalused esimesteks sammudeks”.

Ootamatu üleminek kaugõppele tõi kaasa mitmeid erinevaid probleeme ning esitas väljakutseid, mis ilmnasid kohe peale eriolukorra kehtestamist. Segaduse ja kaose periood kestis koolides umbes kaks nädalat. See kulus peamiselt uue olukorra hindamisele ja muutuste algatamiseks töö- ja õppekorralduses. Seejärel hakkas olukord stabiliseeruma.

1.1.1. VALMISOLEK KAUGÕPPEKS

Hinnates, kuivõrd senised kooliarendustegevused olid aidanud valmistuda kaugõppeks, andsid juhid kõige kõrgema keskmise hinnangu (Tabel 1) õpetajate valmisolekule digiõppevara kasutamiseks ja õpetajate harjumusele iseseisvaid õppepäevi läbi viia. Tagasihoidlikumaks hinnati

õpetajate koostööd ja õpilaste harjumust oma õppimist ise planeerida. Juhtide hinnangud olid varieeruvad, st koolide vahel oli erinevusi kõikides valmisoleku näitajates, kuigi kõige vähem õpetajate digipädevuste hinnangutes.

Tabel 1. Juhtide hinnangud distantstõppeks valmisolekule

Hinnatavad tunnused Tunnustele hinnangu andmisel tuli juhinduda järgmisest lausest: <i>Mõeldes senistele kooliarendustegevustele kuivõrd need on aidanud valmistuda distantstõppeks</i>	pigem mitte	nii ja naa	pigem jah	M	SD
Digiõppevara kasutamine on õpetajatele harjumuspärane	1	6	10	4,53	0,87
Õpetajad on harjunud iseseisvate õppepäevade läbiviimisega	5	1	11	4,47	1,59
Õpilastel on varasem harjumus õppimist ise planeerida	6	5	6	4,06	1,52
Õpetajate digipädevused on piisavad distantstõppe läbiviimiseks	4	3	10	4,35	0,86
Õpetajad on harjunud ühiselt ühe klassi õppeprotsessi planeerima	7	3	7	4,06	1,20
Õpetajad on harjunud õpilaste õppeprotsessi koos analüüsima	6	6	5	3,94	1,25

Märkus. Tabelis on tulemused esitatud vastajate arvu alusel (n = 17). Vastajad pidid andma oma hinnangu seitsmepalliskaalal, kus 1 tähistas “üldse ei nõustu” ja 7 “täiesti nõus”. Tabelis esitatud tulemused on redutseeritud kolmepalliskaalale.

Intervjuudes tõid juhid esile probleeme, mis kerkisid esile kohe peale kaugõppele minekut ja mis näitavad seega ka koolide toonast valmisolekut kaugõppeks. Peamised probleemid ja väljakutsed ehk sisulised ja korralduslikud asjad, mis ei vastanud uuele olukorrale, olid juhtide kogemuse alusel seotud peamiselt töökorraldusega koolis üldiselt, eriti aga õppetöö korraldusega.

► Töökorralduse oluline aspekt oli kommunikatsiooni ja suhtlemiskanalite loomine ja kokkuleppimine kooli toimimise ja koostöö kindlustamiseks (õpetajate, õpilastega jt), sh koostöö ja sünergia saavutamine õpetajate vahel. Teabevahetus ja kommunikatsioon koolis vajas ümberkorraldusi, eriti oluliseks muutus sidepidamine õpilastega, kellest osa (enamasti nõrgemad õpilased) kippusid “ära kaduma”.

► Väljalangevuse ehk õppijate kadumise takistamine kujunes üheks olulisemaks eesmärgiks ja selle pöörati palju tähelepanu.

► Selgus, et olemasolevad digivahendid (eelkõige keskkonnad ja digiõppevahendid) suures osas ei sobi. Muuta oli vaja digikeskkondade kasutust, eelkõige kokkuleppeid koolis – tuli otsustada, millised keskkonnad võtta ühiselt kasutusele, et vältida mitmetes erinevates keskkondades õpetamist.

► Kaugõppeks sobivatest õppematerjalidest oli suur puudus, suures osas neid ei olnudki.

► Kuigi juhid hindasid õpetajate digiõppevara kasutamise oskust suhteliselt kõrgelt (Tabel 1), selgus, et õpetajate digipädevused olid väga ebaühtlased ja osa õpetajatest oli seni digivahendeid kasutamata hakkama saanud. Ka neis koolides, kus varem oli e-õppe päevi läbi viidud, selgus, et osa õpetajaid oli neist kõrvale jäänud ning osa õpetajaid olid digipädevuste vajakajäämistest tõttu hädas ka kuu hiljem. “...inimesed hakkasid kasutama ja nad ei olnud võimelised...näiteks Moodle’it hakati kasutama ja kes polnud seda ennem teinud, siis pidime juhendama, siis läks nagu väga palju füüsilist aega nende juhendamiseks, samamoodi õpilaste juhendamiseks” (õppejuht)

► Murekohaks sai tehniline valmisolek kaugtöös, eriti õpilaste, aga kohati ka õpetajate puhul. Ei jagunud digivahendeid, sh arvuteid ja muid tarvikud, probleemid tekkisid ka Interneti olemasolu ja ühenduse kvaliteediga kodudes.

► Praktilise õppe korraldamine ja kvaliteedi tagamine muutus keerukaks, mõjutades pea kõiki teisi esilekerkinud probleeme, eriti töö- ja õppekorraldust ning sobivaid õppevahendeid. Käelisi tegevusi oli väga raske või osadel juhtudel võimatu kaugõppe teel õppida. Praktilise õppe võimalused

vähenevad pea olematuks teatud erialade puhul, mis nõuavad käeliste tegevuste õppimist, mida erinevatel põhjustel ei saanud kaugõppe teel ja/või kodustes tingimustes õppida.

► *Enam oluks vaja koostööd ja sünergiat õpetajate vahel õppetöö tõhususe tõstmiseks uues olukorras, sh õppematerjalide omavahelisel jagamisel ja nende loomisel. Samuti iseseisvate tööde koostööstamisel, et vältida õppijate koormamist.*

► *Õppetöö korraldamise osas olid peamised murekohad lisaks veebikeskkondade kasutamise kokkuleppimisele ka digiõppevahendite kättesaadavus, sh praktilise õppe vahendite olemasolu (nt õppevideod) ja kasutamisoskused nii õpetajate kui õpilaste puhul.*

Koolide vahel oli erinevusi selles, kuidas uus töökorraldus ellu viidi. Osa koole rakendas n-ö “ülalt alla”, käsuliini pidi muutuste tegemise strateegiat koostöö tagamisel. Osades koolides toimusid muutused pigem “alt-üles” – õpetajate eestvedamisel ja koostöös (nt õppevaldkondade

printsipiil), juhtkonna toetusel. Ühes koolis loodi kriisikomisjon, kes jälgis riiklikke juhendeid ja koordineeris tegevusi.

Õpilaste valmisolek kaugõppeks varieerus suures ulatuses. Umbes viiendik õpilastest (23% – Tabel 14) ei olnud kaugõppeks valmis eelkõige väheste enesejuhtimise oskuste tõttu. Seda kinnitasid ka õpetajad oma intervjuudes. Õpilaste vabade vastuste alusel küsimusele, *mis oli kaugõppe ajal kõige keerulisem*, selgusid erinevad murekohad. Väheste enesejuhtimise oskustega õppijatel oli raske iseseisvalt õppida ja vajalikku infot otsida, iseseisvatest ülesannetest aru saada, oma õppimist eesmärgistada, planeerida ja sellele keskenduda. Väheste iseseisva õppimise harjumus ning enesejuhtimise oskused muutusid kaugõppe olukorras üheks keskseks probleemiks, millega seondus õpimotivatsiooni langus ja õpilaste “kadumine”. Ka digivõimekuse puudujäägid (oskus ja harjumus digikeskkondi kasutada) koos kohatiste tehniliste (arvutite ja Interneti puudus) probleemidega osutusid õpilaste puhul kaugõppeks valmisolekut pärssivateks asjaoludeks.

1.1.2. JUHTIMINE JA KOOSTÖÖ KOOLIS

Kuigi alguses üritati kaugõppes toime tulla nii, nagu tavaõppes, selgus kohe vajadus töö- ja õppekorralduse muutmiseks „Õppekorralduses me ei muutnud otseselt midagi esialgu ...üritasime siis jätkuvalt tunniplaani põhiliselt, et me läheme mingi suuremaid muudatusi [ei teeks]. Aga kahe nädala jooksul me saime aru, et, et me peame ikkagi korrigeerima oma senist tegevust”. ...algul õpetajad ikkagi ei olnud päris hästi aru saanud, et, et mida ja kuidas peaks distantilt töötama, et mõned olid isegi täitsa pea liiva alla peitnud ja vaikisid, lootsid, et see aeg läheb mööda (juht)“.

Juhtide intervjuudest selgus, milliseid peamisi juhtimistegevusi eriolukorras rakendati:

► *koolisisese kommunikatsiooni korraldamine ja kokkuleppimine: infovahetus, erinevatel juhtimistasanditel toimuvad koosolekud (nii koolis kui ka distantilt),*

„...aga meil olid ka iga iga esmaspäev olid kollektiiviga koosolekud, kus töime nagu need kitsaskohad välja, palusime arvestada personaalselt siis probleeme“ (juht);

► *tehnilise valmisoleku tõstmine (ruumide ümberkorraldused, IT vahenditega kindlustamine);*

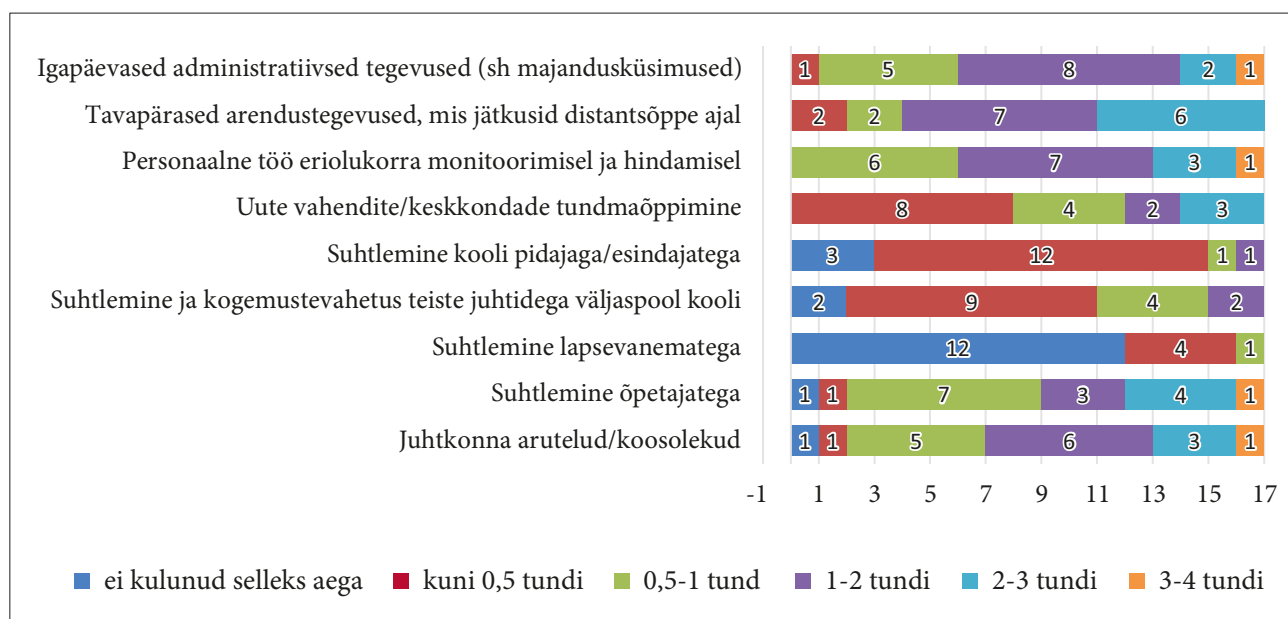
► *digipädevuse tõstmine – korraldati koolitusi ja konsultatsioone, koosolekuid ja õppuseid digikeskkondade kasutamiseks, toetati õpetajate omavahelist töö käigus õppimist, korraldati iganädalaseid digitunde kogemuse jagamiseks ja õpetajate toetamiseks digivahendite loomisel;*

► *digikeskkondade kokku leppimine, nt osa koole otsustas kasutada Google Meet keskkonda suhtlemiseks ja õppetööks, osa koole aga Moodle keskkonda vm.*

► õppekorralduse muutused, sh eelkõige muutused praktikaõppe korralduses, sh teoreetiliste ja praktilise teemade ja moodulite ümberkorraldused tunniplaanides;

► ennetavad tegevused, nt kiire reageerimise võimekuse kasvatamine järgmiseks võimalikuks COVID-19 puhanguks koolis. Nt harjutati käitumist erinevate stsenaariumide puhul: a) üks õpilane jääb haigeks; b) õpetaja jääb haigeks – mida keegi sel puhul teeb, kuidas peaks reageerima, sh IT lahenduste kavandamine ootamatuteks haiguspuhanguteks.

Juhtide hinnanguid erinevatele tegevustele kulunud aja jaotusele kaugõppe ajal kirjeldab Joonis 1. Juhtidel kulus kaugõppe ajal (Joonis 1) enam aega tavapärasele arendustegevustele ($M = 4,00$; $SD = 1,00$). Selleks kulus seitsmel juhil 1–2 tundi ja kuuel juhil 2–3 tundi. Teiseks mahukamaks juhtimistööks oli olukorra monitoorimine ja hindamine eriolukorras ($M = 3,94$; $SD = 0,90$). Kuuel juhil kulus selleks $\frac{1}{2}$ – 1 tund ja seitsmel juhil 1–2 tundi. Neljal juhil kulus selleks enam aega. Kolmandaks enam aeganõudvaks ülesandeks oli igapäevane administratiivne töö ja majandusküsimused ($M = 3,82$; $SD = 0,95$).

Joonis 1. Juhtide juhtimistegevused ja nendeks kuluv aeg distantsõppe ajal.

Märkus: Tulemused on joonisel esitatud vastajate arvu alusel ($n = 17$)

Õpetajatega suhtlemiseks kulus päevas keskmiselt 1,5 tundi ($M = 3,71$; $SD = 1,40$), kuid see varieerus suures ulatuses – poolest tööpäevast kuni selleni, et aega ei kulunudki. Juhtkonna aruteludele ja koosolekutele kulus sama palju aega kui õpetajatega suhtlemisele (Joonis 1). Suhtlemine ja kogemuste jagamine teiste juhtidega väljaspool kooli ja koolipidajaga leidis aset harvem. Neile tegevustele kulus keskmiselt kuni pool tundi päevas. Samas oli koolijuhte, kes hindasid, et neil koolivälisele

suhtlemisele aega ei kulunudki. Igapäevaste administratiivsete tegevuste jaoks ei kulunud enam kui viis tundi. Koostööd nõudvatele tegevustele kulunud aeg erines kooliti palju – poolest päevast kui selleni, et juhid ei kulutanudki selleks aega. Lapsevanematega suhtlemisele kulus juhtidel vähe aega (see oli pigem õpetajate tegevusvaldkond). Juhtidelt uuriti ka abi ja toetuse, koostöö jm tegevuste kohta, mis nende koolis distantsõppe ajal aset leidsid (Tabel 2).

Tabel 2. Juhtide hinnangud koolis toimunud tegevustele distantsõppe perioodil

Hinnatavad tunnused	pigem mitte	nii ja naa	pigem jah	M	SD
Ma olin hästi informeeritud, kuidas meie koolis distantsõpe toimib		1	16	5,94	0,90
Teadsin, et saan tuge, kui tunnen, et ei tule toime õppetöö korraldamisega meie koolis	4	2	11	4,76	1,86
Probleemide korral sain koolipidajalt toetust	6	2	9	4,35	2,18
Tulime hästi toime kooli-kodu vahelise kommunikatsiooniga	3	1	13	4,65	1,73
Juhtkond lahendas esilekerkinud probleemid operatiivselt		1	16	6,18	0,81
Arutasime õpetajatega sisuliselt, kuidas meie koolis distantsõpet läbi viia		5	12	5,35	1,06
Sama klassi õpetajad arutasid regulaarselt läbi kogu õpilaste päevase õppimise	6	8	3	3,88	1,45
Koolis koguti lapsevanematelt tagasisidet, et saada aru, kuidas kodus õpilased õpivad	12	3	2	2,65	1,87
Juhtkond kasutas kogutud tagasisidet lahenduste kavandamiseks	3	3	11	4,82	1,78
Sama klassi õpetajad arutasid koos läbi õpilastelt saadud tagasiside vähemalt kord nädalas	9	3	5	3,59	1,87
Distantsõppe periood tõi selgelt välja meie kooli õppeprotsessi kitsaskohad	3	3	11	4,94	1,44
Õpetajad on distantsõppe jooksul oluliselt muutnud oma õpetamisprotsessi õppija vajadustele vastavaks		4	13	5,35	1,00
Väärtustan distantsõppe perioodil saadud kogemust			17	6,71	0,47
Usun, et pärast distantsõppe kogemust muudavad meie kooli õpetajad oma õpetamist põhjalikult		1	16	5,53	0,87

Märkus. Tabelis on tulemused esitatud vastajate arvu alusel (N = 17). Juhid andsid oma hinnangu seitsmepalliskaalal, kus 1 tähistas “üldse ei nõustu” ja 7 “täiesti nõus”. Tabelis esitatud tulemused on redutseeritud kolmepalliskaalale.

Selgus, et juhid väärtustasid kaugõppe kogemust kõrgelt (Tabel 2). Nad hindasid suhteliselt kõrgeks ka võimekust lahendada esilekerkivaid probleeme kiirelt, informeeritust oma koolis toimuvast distantsõppe korraldusest ja õpetajate kaasamist distantsõppe läbiviimise aruteludesse. Juhid usuvad, et õpetajad on distantsõppe jooksul oluliselt muutnud õpetamist õppija vajadustele vastavaks. Samuti usuvad juhid, et pärast distantsõppe kogemust muudavad kooli õpetajad oma õpetamist põhjalikult. Lapsevanematelt tagasiside kogumine oli pigem tagasihoidlik. Valdav osa küsimustele vastanud juhtidest tundsid, et saavad tuge koolis, kuid koolipidaja toetust tundis väiksem osa juhtidest.

Operatiivselt esile kerkinud probleemide lahendamine sõltus õpilaste arvust koolis. Koolides, kus oli enam kui 1000 õpilast, ei pruukinud erinevate probleemide lahendamine nii kiiresti toimuda kui nendes koolides, kus oli vähem õpilasi (Sig = 0,01). Lisaks sõltus juhtide hinnang informeeritusele koolis toimuvast distantsõppe ajal nende staažist. Juhid, kelle staaž oli väiksem, olid paremini informeeritud, kui juhid, kelle tööstaaž oli enam kui 21 aastat (Sig = 0,05).

Kutseõpetajate hinnangud kaugõppe ajal koolis toimunule, sh juhtkonna abile ja toetusele ning koostööle koolis, on toodud alljärgnevas tabelis 3.

Tabel 3. Kutseõpetajate hinnangud koolis toimunud tegevustele distantsõppe perioodil

Hinnatavad tunnused	Ei nõustu	Ei muutunud	Nõustun	M	SD
Ma olin hästi informeeritud, kuidas meie koolis distantsõpe on korraldatud	18%	10%	72%	5,43	1,80
Teadsin, et saan abi, kui tunnen, et ei tule toime õppe korraldamisega	11%	16%	73%	5,60	1,65
Probleemide korral sain juhtkonnalt piisavalt toetust	17%	14%	69%	5,41	1,82
Juhtkond on tulnud hästi toime kooli-kodu vahelise kommunikatsiooniga	16%	22%	62%	5,23	1,74
Juhtkond lahendas esilekerkinud probleemid kiiresti	16%	18%	66%	5,35	1,77
Sain sisuliselt mõjutada, kuidas meie koolis distantsõpet läbi viiakse	37%	22%	41%	4,15	2,06
Teiste sama õpperühma õpetajatega arutasime vähemalt kord nädalas läbi kogu õpilaste õppimise sel nädalal ja planeerisime järgmise nädala tegevused	45%	18%	37%	3,70	2,14
Koolis koguti lapsevanematelt piisavalt tagasisidet, et saada aru, kuidas kodus õpilased õpivad	53%	20%	27%	3,41	1,96
Juhtkond kasutas kogutud tagasisidet lahenduste kavandamiseks	27%	24%	49%	4,55	1,97
Arutasime koos sama klassi õpetajatega läbi õpilastelt saadud tagasiside vähemalt kord nädalas	52%	12%	36%	3,67	2,25
Distantsõppe periood tõi selgelt välja meie kooli õppeprotsessi kitsaskohad	22%	24%	54%	4,70	1,77
Väärtustan distantsõppe perioodil saadud kogemust	7%	9%	84%	5,83	1,51

Märkus. Kutseõpetajad (n = 104) andsid oma hinnangu seitsmepalliskaalal, kus 1 tähistas “kindlasti mitte” ja 7 “jah, kindlasti”. Tabelis esitatud protsentuaalsed tulemused on redutseeritud kolmepalliskaalale.

Koolist toetuse ja abi saamise, samuti nagu ka koostöö osas, oli juhtide ja õpetajate hinnangutes nii erinevusi kui sarnasusi (vrdl tabel 2 ja 3). Nii nagu juhid, hindasid ka kutseõpetajad kaugõppe perioodi kogemust kõrgelt. Kutseõpetajad hindasid ka juhtkonna tegevuse mitmeid aspekte koolis kriisi ajal suhteliselt kõrgelt: informeeritust koolis

toimunust, juhtkonna toetust ja abi nii õppe korraldamisel kui probleemide lahendamisel (Tabel 3). Madalamalt hindasid nad õpetajate võimalusi sisuliselt mõjutada distantsõppe läbiviimise korraldust koolis ja juhtkonna tagasiside kasutamist. 53% kutseõpetajatest leidis, et kaugõppe kogemus tõi välja kooli õppeprotsessi kitsaskohad.

Koostöö koolis kasvas teatud määral

Juhtide ja õpetajate hinnangud õpetajate omavahelisele koostööle olid suhteliselt madalad.

Juhtide intervjuude põhjal selgus, et üldiselt tõukas eriolukord paremale koostööle. Õppe- ja töökorralduse muutustega toimetuleku vajadus andis tōuke koolisisesele koostööle, sh sundis õpetajaid omavahel enam koostööd tegema.

Osades koolides toimusid koostöö-algatused pigem käsuliini pidi, kuid sel viisil sünergia saavutamine oli raske. Osades koolides tekkisid uued koostööpraktikad peamiselt õpetajate igapäevase ja vajaduspõhise töö käigus. Kollegiaalne õppimine ja uued koostööpraktikad tekkisid ja arenesid erinevates koolides küll erinevalt, kuid ühel või teisel viisil toimus enam kogemuste jagamist (nt õpikeskkondade kasutamise osas)

ning õppematerjalide loomist ja jagamist koostöiselt. Osadel juhtudel muutus see regulaarseks, st koolikultuuri osaks. Tekkisid ka majasisesed võrgustikud, nt õppevaldkonna õppematerjalide (veebiversioonide) loomine õpetajate vahelises koostöös „...*samas hakkasid õpetajad ka üksteiselt õppima. Et need, kes juba keskkondi rohkem tundsid, tegid Zoomis või kuskil omavahel koostööd ja selgitasid, kuidas keskkondades tunde läbi viia (juht)*“.

Samas tõdesid juhid, et koostöö edenemine koolis on pikk protsess, mis nõuab usaldust ja aega, kuigi sundkorras kaugõppele jäämine andis selles tuge.

Koostöö lastevanematega oli kooliti erinev, kuid üldiselt hindasid juhid ja õpetajad seda tagasihoidlikuks. Oli koole, kus lastevanematelt laekus palju kaebusi õpetajate suunas, kuna kõigil olid

teadmatuses “närvid krussis”. Koosolekuid lastevanematega hakati pidama veebis ja see osutus heaks lahenduseks. Suurema murega lapsevanemad tulid kooli ka kohale. Osades koolides eeldati, et õppijad saavad iseseisvat hakkama ning koostöö lastevanematega oli pigem rühma juhendajate tegevusvaldkond.

Koolidevaheline koostöö oli pigem tagasihoidlik, kuigi vajadus oleks olnud suur. Jätkuvalt teeb iga kool kõiki asju eraldi ja see on ressursi raiskamine.

Juhtide kvantitatiivselt antud hinnangutest ja intervjuude tulemustest selgub, et koostöiseid tegevusi eriolukorras toimus distantsõppe ajal enam kui tavaolukorras. Kõige rohkem kasvasid juhtkonna arutelud õppeprotsessi parendamise teemal (Tabel 4) ja ühised arutelud õpetajatega õpilastelt saadud tagasiside üle.

Tabel 4. Muutused juhtide tegevustes distantsõppe ajal võrreldes varasemaga

Hinnatav tunnus	vähenes	ei muutunud	kasvas	M	SD
Juhtkonna arutelud kooli arengu teemal	1	7	9	0,76	1,03
Juhtkonna arutelud õppeprotsessi parendamise teemal		2	15	1,41	0,71
Õpetajatega koostöö õppetöö planeerimisel	1	4	12	0,94	0,90
Ühised arutelud õpetajatega õpilaste õppeprotsessi analüüsimisel	1	4	12	0,82	0,81
Ühised arutelud õpetajatega vanematelt saadud tagasiside üle	1	13	3	0,12	0,78
Ühised arutelud õpetajatega õpilastelt saadud tagasiside üle		5	12	1,00	0,79

Märkus. Tabelis on tulemused esitatud vastajate arvu alusel (n = 17). Juhid pidid hinnangu andma seitsmepalliskaalal, kus -3 tähistas “oluliselt vähem”, 0 “ei muutunud” ja 3 “oluliselt rohkem”. Tabelis on tulemused esitatud redutseeritud kujul.

Selgus, et naissoost juhid arutasid koos õpetajatega distantsõppe ajal enam õpilastelt saadud tagasiside üle (Sig = 0,00). Võrreldes tavaolukorraga kasvas õppetöö planeerimine koostöös õpetajatega ja tihenes õpilaste õppeprotsessi analüüs koos õpetajatega. Samas hindas osa juhte, et nendes tegevustes muutust ei toimunud või isegi toimus neid vähem. Juhtide hinnangud

on enim varieeruvad juhtkonna arutelude osas, kui teemaks on kooli areng. Üheksa juhi hinnangul see tegevus distantsõppe ajal kasvas, kuid seitsme vastaja sõnul see tegevus ei muutunud. Seega juhtide hinnangute alusel erinevad koostööd nõudvad ettevõtmised distantsõppe ajal üldiselt kasvasid (Tabel 4), kuid varieeruvus juhtide hinnangutes oli suhteliselt suur.

Kutseõpetajatelt küsiti samuti hinnanguid kolleegidega koostöö muutumise kohta kaugõppe perioodil. Kutseõpetajate arvamused lahknesid. 22–25% kutseõpetajatest leidsid, et õppetöö koostöine planeerimine ja läbiviimine kasvas, kuid ligikaudu sama palju õpetajaid leidis, et vastupidi, koostöö neis tegevustes pigem kahanes. Pooled kutseõpetajatest arvasid, et koostöös kolleegidega muutusi ei toimunudki.

Õpetajate individuaalsete intervjuude põhjal selgus, kuidas tekkis ülesannete ja teemade lõimimine ning koostöö. Seda eriti nende ülesannet puhul, mida erinevad õpetajad andsid praktika tundides, et vältida killustatust „*Kui algul õpetajad, igaüks ise andis mingi ülesande, siis me otsustasime, et hakkame andma siukseid ühiseid ülesandeid, mis hõlmab erinevaid mooduleid. Näiteks seal on matemaatika, eesti keel, inglise keel on omavahel ühe ülesande andnud, seal on*

eriala, tuleb juurde, et me hakkasime seda teed minema, õpetajad tegid järjest rohkem koostööd“.

Koostöö aitas ka tagasisidestamisel. Siiski jäi koostöö väheseks, võrreldes sellega, mida oleks võinud teha.

Õpetajate intervjuude alusel selgus, et vajadus kolleegidega kokku saada ja suhelda oli suur. Koosolekuid peeti suhteliselt tihti, eriti kriisi alguses. Suhted kolleegidega läksid paremaks, kuigi olid ka varem head. Keskastme juhid tegid head tööd, informeerides ja toetades õpetajaid. Lisaks anti õpetajatele vabad käed, et hakkama saada, ega sunnitud nt standardeid järgima. Juhimisfunktsioonidega õpetajad toetasid õpetajaid, planeerisid õppetööd ja arutasid koos õpetajatega tagasisidet. Koosolekuid segasid aga ajutised digitehnika probleemid.

Peamised juhtimistegevused hõlmasid koolisisese kommunikatsiooni korraldamist ja kokkuleppimist, tehnilise valmisoleku tõstmist, digipädevuste kasvatamist, kasutatavate digikeskkondade kokku leppimist, õppekorralduse muutusi, sh muutusi praktikaõppe korralduses.

Kaugõpe ajendas õpetajaid enam koostööle, vältimaks õppe killustatust ja õpilaste ülekoormamist ning kasvas vajadus kolleegidega suhelda. Hinnangud õpetajate koostöö muutusele aga lahknevad ning vaid ca viiendik õpetajatest tundis siinkohal positiivset muutust. Seega on potentsiaal õpetajate koostöö tõhustamisele koolides ikka veel suur ning vaja on täiendavat toetust juhtkonnalt, aega, jm ressursse. Õpetajate autonoomia kasvas, kuna standardeid ei saanud või ei sunnitud järgima.

1.1.3. MUUTUSED KOOLIS

Koolides toimunud peamised muutused olid kompleksed ja puudutasid pea kõiki koolielu erinevaid valdkondi, sh (õppe)töö ümberkorraldamist, digitehnoloogiaga kohanemist,

Digivõimekuse kasvatamine

Suur osa muutusi töökorralduses olid seotud digivõimekuse kasvatamisega koolis, mis toimus erinevate koostöövormide rakendamise kaudu, mis toetasid samas ka koostööd koolis. Töökorralduse koordineerimiseks oli erinevaid viise. Näiteks juhtõpetajad, kel oli digipädevus, toimisid kui eestvedajad. Iganädalaselt toimusid digitunnid kogemuste jagamiseks, erinevad koosolekud (nii koolis, veebi- kui ka hübriid koosolekud), õppevaldkonna põhised koosolekud õppematerjalide koostamiseks ja kogemuste vahetamiseks. Nendel koosolekutel tulid esile erinevad probleemid, nt kodukontorite (tehnilised) probleemid.

Õppetöö ümberkorraldused

Koolides kehtestati uusi õppetöö regulatsioone kaugõppega kohanemiseks. Näiteks õppetöö korralduses tehti koolides erinevaid muudatusi: mindi üle tunniplaanist nädalaplaanile (planeeriti, kui palju tunde ja millised ülesanded nädala kavasse võtta); koostati täiendavad juhised ja soovitusi, kuidas õpet distantstilt läbi viia. Õppetöö korralduses pöörati tähelepanu koostööle õpetajate vahel, kuna endise tunniplaaniga ei saanud enam jätkata, ning õpetajate vastastikusele asendatavusele „*Mängisime seal natukene iseseisvate ja, ja selle kontakt tundide ga, et vastavalt selle kutseõppeasutuste seadusele ja standarditele kõik toimuks*“ ka sel eesmärgil, et praktikaõpe saaks tehtud „...*muutsime kogu süsteemi, muutisime tunniplaani tihedamaks, ühel grupil ... oli nädalas neli õpetajat maksimaalselt (juht)*“.

Vastavalt vajadusele muudeti jooksvalt õppetöö planeerimist. Õppekorralduse muutuseid rakendati (ka) valdkonnapõhiselt, milleks tehti valdkondade koosolekuid ja arutelusid, mis muutusid mõnes koolis ka regulaarseks. Samas võisid

õppematerjalide loomist, digikeskkondade kasutamises kokkuleppimist, juhtide ja õpetajate tööd jm.

Koosolekud toimusid ka koolis kasutatavate ühiste digiõpikeskkondade kooskõlastamiseks ja kokkuleppimiseks ning ka haridustehnoloogia arendamiseks. Korraldati koolitusi kokkulepitud keskkondade kasutuselevõtuks ja IT juhi konsultatsioone, mis olid juhtkonnalt õpetajatele suunatud. Eesmärk oli digipädevuste areng alates algelistest asjadest nt elementaarsete digioskuste õpetamine õpetajatele kuni keerulisemate programmide õpetamiseni. Stabiilse suhtlemise sisseseadmiseks õpilastega loodi õpilastele kooli e-maili kontod neis koolides, kus neid varem ei olnud.

ilmneda ka valdkondade vahelised erinevused toimetulekus ja veebikeskkondade kasutamisel.

Praktikaõppe nõuete täitmiseks muudeti teemade ja moodulite järjestust tunniplaanides. Koolides töötati välja praktikaõppe strateegiad, mis seisnesid peamiselt praktika edasilükkamises suveks ja teooria ainete ettepoole tõstmises „Õppekorralduslikult me püüdsimegi viia siis praktilise õppe tunnid edasi sügisesse, nüüd praegusesse perioodi ja tuua õppetöögraafikus siis teoreetilised teemad ettepoole, igaks juhuks. Sest et ei olnud ju teada, kaua see olukord kestab. Ja ... kui oli võimalik suunata õpilased praktikale, siis vangerdasime ka neid mooduleid niimoodi, et õpilased said minna ettevõttesse praktikale ... nii et tegelikult me ei jäänud ühegi rühmaga jänni (õppejuht)“.

Digiõppematerjalide loomine

Kohe eriolukorra kehtestamise alguses selgus, et kaugõppeks sobivaid (digi)õppematerjale ei olnud. Õppijatele saadeti alguses nt pikki mahukaid pdf-materjale ja kohandamata ülesandeid. Selgus suur vajadus üldkasutatavate/õpetajate vahel jagatavate õppematerjalide järele. Seetõttu hakati koostama õppematerjale, nt valdkonnapõhiseid töövihikuid ning otsima nn valmismaterjale Internetist. HITSA koostatud materjalidest oli palju kasu. Seoses digiõppematerjalide vajadusega selgusid ka täiendavad probleemid. Kui revideeriti olemasolevaid õppematerjale, siis selgus, et sõelale ei jäänud suurt midagi. Kuid osa kutseõpetajaid ei olnud suutelised digiõppematerjale looma ning nende proovimine ja katsetamine

Digivahendite kasutamine

Digitehnoloogia kasutamisega seotud tehnilised probleemid kerkisid üleöö nii õpetajate kui õpilaste jaoks. Digivahenditega seotud probleemid ja muutused, millest kutseõpetajad oma intervjuudes rääkisid, kattusid suures ulatuses juhtide kogemustega, kuid olid enam seotud õpetamisega. Peamised teemad olid seotud digivahenditega, kasutatavate keskkondadega ja tehnoloogiliste vahendite ning õppematerjalidega.

Koolides oli kriisi alguses digikeskkondade suhtes vaba valik, mistõttu oli killustatus suur ja õppetöö oli eri keskkondade kasutamise tõttu laiali paisatud mitmetesse keskkondadesse. Näiteks võisid õppematerjalid olla ühes keskkonnas, õppevideoid jagati teises ning info vahetamiseks oli kolmas. Palju infot jagati ka Facebook'is, kuna õppijad kasutasid seda keskkonda kõige enam. See tekitas õppijates segadust „Kõige keerulisem oli see, et õpetajad ei pannud tunnitöid ühte kohta üles vaid panid eri kohtadesse. Siis pidid eri

võttis palju aega ja vaeva. Õppematerjalide koostamiseks korraldati kogemuste vahetamiseks ka valdkonnapõhiseid koosolekuid.

Õpetajate intervjuudest selgus, et praktiliste erialade õpetamisel, nt toitlustuses hakati suhteliselt kiiresti tegema videoid ja helisalvestusi. Autoteeninduse erialadel olid paljud õppematerjalid olemas tänu tööandjate toele. Kuid teistes tehnikavaldkondades ei ole koordineeritult koostöös valmistatud ja testitud õppematerjale ning iga õpetaja peab enda õppematerjalid ise välja mõtlema „...et sa pead iga töölehte, igalt testi, materjali ise nagu tootma“. Selle probleemi tõid esile ka juhid oma intervjuudes.

kohtadest otsima tunnitöid ja said alles siis teada kui oli MA sees või klassikaaslane küsis kas see on tehtud“ (õppija). Õppijate hinnangul oli vaja ühte keskkonda, mis nende õppimist toetaks „konkreetne ja kooskõlastatud keskkond võiks olla mida kõik õppejõud ühtlaselt kasutavad“ (õppija).

Seega hiljem võeti suund, et koolis oleks üks ühiseks kasutatav keskkond (nt Moodle), et õpilased ega õpetajad ei peaks erinevates keskkondades õppima. Kasutusele võeti ka keskkondi nagu nt Google Meet, Google Classroom, Google Drive, ja vähesel määral ka Zoom.

Kutseõpetajate hinnangul (Tabel 5) koostasid nad ise kõige enam ülesandeid MS Word'is. Teiseks kasutati tundide läbiviimiseks vastavaid keskkondi. Ülejäänud veebirakendused leidsid kutseõpetajate õpetamises harvem või mitte üldse kasutust (Tabel 5).

Tabel 5. Kutseõpetajate kasutatud tehnoloogilised lahendused õppetöö läbiviimisel distantsõppel

Tehnoloogilised lahendused õppetöö läbiviimisel	Üldiselt mitte	Üksikutel juhtudel	Iga-nädalaselt	Iga-päevaselt	M	SD
Kasutasin Zoomi, GoogleMeets jms keskkondi tundide läbiviimiseks	23%	13%	40%	24%	2,65	1,09
Kasutasin veebirakendusi ülesannete lahendamiseks (LearningApps, Math99, Kahoot jt)	47%	14%	19%	20%	2,13	1,21
Kasutasin digitaalset õppevara (Opiq, eKoolikott)	61%	21%	13%	5%	1,63	0,89
Lõin ise ülesandeid (MS Word jms lahendused)	20%	3%	43%	34%	2,90	1,08

Märkus. Kutseõpetajad (n = 104) andsid vastuseid skaalal, kus 1 tähistas “üldse mitte”, 2 “üksikutel juhtudel”, 3 “iganädalaselt” ja 4 “igapäevaselt”.

Ilmsiks said nii kitsaskohad kui ka võimalused: paljud kutseõpetajad, kes polnud varem veebikeskkondi eriti kasutanud, ei suutnud alguses virtuaalses keskkonnas hakkama saada. Õpetajad, kes varem veebikeskkondi ei kasutanud, “tulid järele” ja kolleegid vajadusel aitasid „*noh, jällegi need, kes olid nagu osavamad, et need võtsid need natukene nõrgemad oma tiiva alla...*“ (juht).

Õpetajate intervjuudest ilmnas, et koolid valisid keskkonna, kus töökorralduse küsimusi arutada, (nt Microsoft Teams, Google Meet) ning see aitas infovahetust parandada, kuigi mõned kolleegi tuli pikalt õpetada seda kasutama. Väikese grupi koosolekud osutusid kõige efektiivsemateks „*muidu toimus üle üksteise rääkimine*“ (õpetaja). Kokkuvõttes saadi koolides digivahendite kasutamise

siiski suhteliselt hästi hakkama tänu haridustehnoloogidele ja koolituste pakkumisele.

Kuigi valdav osa õpilasi ise hindasid oma ligipääsu digitehnoloogiale heaks, olid probleemid seotud sellega, et ligi 17% õpilastest polnud kodus sobilikke tehnilisi vahendeid, esines halba Interneti kättesaadavust ja juurdepääsuprobleeme veebikeskkondadele „*et hakkama saada... kodust polnud võimalik õppetööd teha*“ (õppija). Kutseõpetajate hinnangul olid need tõsised probleemid, mis ei võimaldanud õppijatel täielikult (veebitundides, keskkondades) õppetöös osaleda ning ka üheks põhjuseks, miks osa õpilasi kipus “ära kaduma”. Osa koole küll jagas õpilastele arvuteid kodus töötamiseks, kuid Interneti ja teisi tehnilisi probleeme nad lahendada ei saanud.

Kutseõpetajate koormus kasvas

Kutseõpetajate intervjuudest selgus, et umbes kaks nädalat oli nende jaoks eriti keeruline, kuna selgus, et tunniplaani järgne töökorraldus ei toimunud, tundide ülesehitust tuli muuta, õppetööd tuli teistmoodi korraldada, praktika ja praktiline töö tuli edasi lükata. 75% kutseõpetajatest hindas, et nende töökoormus kasvas distantsõppel ning nendest 37,5% leidis, et see kasvas oluliselt. Ligi 6% kutseõpetajatest leidis aga, et töökoormus vähenes. Samas osa kutseõpetajaid saadeti sundpuhkusele „*koormus ei tõusnud, tänu sundpuhkusele*“ (õpetaja).

Intervjuudest selgus, et tööpäevad venisid pikemaks hiliste koosolekute ja õppijatega suhtlemise (tagasiside andmine, õppijate probleemide lahendamine, kirjadele vastamine, mida saadeti ka öösel jm), aga ka õhtuti õppematerjalide loomise või kohandamise tõttu, mistõttu vahe töö jm eraelu vahelt kadus. Tööajal kodus tuli osadel õpetajaist samaaegselt veel oma lastega tegeleda, mis muutis olukorra veelgi keerulisemaks. Samas tajuti, et koormust suurendas ka koostöö planeerimine, materjalide ettevalmistamine, katsetamine jm.

Ilmnes palju ümberplaneerimist, sh igapäevaelust. Eriti keeruliseks osutus täiskasvanute õpe, kes õppisid tsükliõppes ja tiheda õppekavaga „...eriti valusalt mõjus täiskasvanud õppele, sest neil on nagunii tsükliõppena, käivad vähestele päevadel koolis, nende päevad on hästi tihedalt ja, ja nüüd tuli siis leida lahendus, kuidas, kuidas neid distantstilt õpetada“ (õpetaja).

Intervjuudest selgus, et koormust tõstsid ka HTM järelpärimised ja aruandmised olukorra kohta. Neile kutseõpetajatele, kes tahtsid hästi teha, tuli tööd juurde. Samas osa õpetajaid väidetavalt ei mõelnud, kas õppijad ikka saavad ülesannetest aru ja ei tagasisidestanud ega kontrollinud iseseisvaid töid. Üldainete õpetajate koormused eriolukorra algul olid suuremad, kuna tunniplaan tehti ringi ja praktilised tunnid lükati edasi. See-eest hiljem oli neil lihtsam.

Tervis ja suhted kannatasid

Kaugõpe mõjutas kõikide tervist ja suhteid. Kutseõpetajate intervjuude põhjal selgus, et neil kasvas kolleegidega suhtlemise vajadus, mistõttu osad kutseõpetajad ka suhtlesid rohkem ja tegid enam koostööd ning suhted kolleegidega läksid paremaks.

Juhtide ja õpetajate koormus koolides kasvas ja see tõi kaasa stressi. Juhtidel tuli tööd juurde, kuna koosolekuid ja õpetajate toetamist oli palju. Kutseõpetajate koormus kasvas samuti (vt eelmine osa). Õppijate vabadest vastustest selgus, et osad, kes polnud kaugõppeks valmis ja kel oli vähem enesejuhtimise oskuseid, tundsid, et õppida anti tunduvalt rohkem kui varem. Õppimisega oli iseseisvalt raske hakkama saada ning stress ja kurnatus kasvasid. Samuti tundsid õpilased puudust toetavast ja motiveerivast sotsiaalsest keskkonnast koolis ning õpetajate ja kaaslastega otse suhtlemisest. Stressi ja ärevuse kasvu õpilaste puhul täheldasid ka õpetajad.

Kuid poolte kutseõpetajate (52%) arvates õpilaste õppemaht ei muutunud distantstõppe perioodil. Ligi 21% kutseõpetajatest leidis, et õpilaste õpikoormus vähenes ja 27% kutseõpetajatest arvasid,

Muudeti ka puhkusegraafikuid – mõned kutseõpetajad läksid varem puhkusele ja tulid augusti alguses tööle tagasi. Osadel kutseõpetajatel, kes suunati kevadel sundpuhkusele, ei osutunud see aeg tegelikult puhkuseks, sest õpilasi oli vaja juhendada.

Seega töökorraldus muutus kutseõpetajatel oluliselt ja tõstis töökoormust. Kui noorte õppijatega toimis asi enam-vähemgi tunniplaan järgi, siis täiskasvanutega planeeriti seminarid hilistele kellaaegadele, et õppijad saaksid veebitundides osaleda. See muutis omakorda tööpäevad pikemaks. Ka kolleegidega oli kohati raske koostööd teha ning vaimne koormus isolatsiooni tõttu kasvas. Õpetajad, kel oli ka juhtimisfunktsioone, tuli lisaks juurde õpetajate toetamise kohustused – nt planeerimine ja tagasiside arutamine.

et õpilaste õppemaht kasvas. Kutseõpetajate intervjuudest selgus, et õpilaste ärevus kaugõppes kasvas. Hirm distantstõppe ees oli suur ja isegi veel sügisel oli hirm, et distantstõpe tuleb tagasi. Õppijates tekitas hirmu suurema iseseisva töö ja iseseisvuse nõue kaugõppe ajal koolis „Aga mis hirmu tekitab, on see, et ta peab lihtsalt ise midagi tegema, aga kohale tulles ei pea ta midagi tegema, lohiseb siin lihtsalt ära“ (õpetaja). Ärevust tekitas ka kodune elu „... äkki muutus elukorraldus ka väga drastiliselt kodus“ (õpetaja). Osades peredes võimendused ebakõlad ning õpilaste turvalisus vähenes. Seetõttu oli õppijatel vaja sotsiaalset toetust – kaasatud oli nõustamiskeskus ja koolipsühholoog. Õpetajatele sai selgemaks, millist abi keegi vajas ning seetõttu kasvas rühma juhendajate koormus. Lisaks tuli tegeleda kaduma läinud õppijate otsimisega.

Muutus, mille äkiline üleminek kaugõppele kaasa tõi, oli ootamatu ja seetõttu kulus umbes kaks nädalat, et muutunud olukorraga kohaneda. Peamisteks väljakutseteks osutusid sobivate suhtlemiskanalite vajakajäämised koolis, olemasolevate digivahendite sobimatus/puudus.

Kuigi juhid hindasid õpetajate digioskusi suhteliselt heaks, selgus, et need olid väga ebaühtlased ja osa õpetajatest ei tulnud hästi toime.

Praktilise õppe korraldamine ja kvaliteedi tagamine muutus keerukaks, mõjutades pea kõiki teisi esile kerkinud probleeme. Selgus, et õpetajatevaheline koostöö polnud piisav kaugõppe kvaliteedi tagamiseks.

Koroonakriisi mõjul koolides toimunud muutused olid süsteemsed ja puudutasid koolielu kõiki valdkondi. Koolis toimunud muutused oli suures osas vastus esilekerkinud probleemidele, sh digivõimekuse kasvatamine, õppetöö ümberkorraldamine, digiõppematerjalide loomine, digivahendite kasutamine. Ilmsiks said kitsaskohad, aga ka võimalused: paljud õpetajad ja õppijad õppisid digivahendeid (sh digikeskkondi ja digivahendeid) kasutama ning õpetajatevaheline koostöö kasvas. Samas ka õpetajate ja õppijate koormus kasvas, tervis ja suhted said kannatada.

Õppetöö ümberkorraldused, mis olid suures osas seotud praktikaõppega, olid suured ja tekitasid segadust, kuid seejuures leiti ka uudseid lahendusi.

1.2. KUTSEÕPETAJATE ÕPETAMISPRAKTIKAD KAUGÕPPE AJAL

Siin osas kirjeldatakse ja selgitatakse, milliseid õpetamispraktikaid kutseõpetajad distantsoõppel rakendasid, kuidas nad õppijaid individuaalselt toetasid, sh milliseid diferentseerimismeetodeid kasutasid ning analüüsitakse klasteranalüüsi kasutades, kuidas õpetajate õpetamispraktikad eristusid.

Eriolukorrast tingitud kiire üleminek kaugõppele tõstatas kutseõpetajate jaoks ühe peamise küsimuse – milliseid õpetamispraktikaid rakendada. Kõige levinumad õpetamispraktikad, mida kutseõpetajad keskmiselt kas iganädalaselt või igapäevaselt rakendasid, olid: õpilaste julgustamine oma arvamust väljendama õpitud sisu osas; iseseisvaks õppimiseks ülesannete andmine õpikust, töövihikust või veebist; õpilaste suunamine täiendavate materjalide juurde lugemisele, kuulamisele jms. Kõige vähem leidsid rakendust

või puudusid kutseõpetajate õpetamispraktikatest õppijate omavahelisele koostööle suunavad tegevused.

Distantsoõppel muutus oluliseks õppijate individuaalne toetamine. Pisut üle poolte kutseõpetajatest ei diferentseerinud õpetamist enam kui tavaõppes. Ligi 10% oli kutseõpetajaid, kes diferentseerisid õpetamist igapäevaselt erineval viisil (Tabel 6).

Tabel 6. Kutseõpetajate rakendatud diferentseerimise praktikad

Kutseõpetajate rakendatud diferentseerimise praktikad	Üldiselt mitte	Üksikutel juhtudel	Iga-nädalaselt	Iga-päevaselt	M	SD
Õpetasin erinevaid teemasid erinevatele õpilastele	41%	23%	24%	12%	2,06	1,06
Andsin sama teema osas erinevatele õpilastele erineva raskusega või sisuga ülesandeid	32,7%	32,7%	27,9%	6,7%	2,09	0,94
Andsin erinevatele õpilastele erinevaid tähtaegasid ülesannete sooritamiseks	27,9%	36,5%	26,9%	8,7%	2,16	0,94
Hindasin õpilasi erinevalt, lähtudes nende võimetest	24%	33%	29%	14%	2,34	1,00
Tegin individuaalseid kohtumisi õpilastega vastavalt nende edasijõudmisele	40%	40%	14%	6%	1,86	0,87

Märkus. Kutseõpetajad (n = 104) andsid vastuseid skaalal, kus 1 tähistas “üldse mitte”, 2 “üksikutel juhtudel”, 3 “iganädalaselt” ja 4 “igapäevaselt”.

Kutseõpetajad eristusid kaugõppes rakendatud õpetamispraktikate alusel. Klasteranalüüsi tulemusel (Lisa 1) eristus kolm gruppi ehk klastrit kutseõpetajaid (Tabel 7).

I grupi kutseõpetajad moodustavad uuritavatest 37%, kelle õpetamistegevustes domineeris distantsõppe ajal iganädalaselt õppijatele iseseisvate ülesannete andmine. Ehk õppijad pidid peamiselt lahendama ülesandeid õpikust, töövihikust, veebist või/ja õpetaja enda loodud ülesandeid. Võrreldes teise kutseõpetajate grupiga rakendati õpetamisel arutelusid iseseisvalt õpitud materjali alusel märkimisväärselt vähem. Siia gruppi kuuluvad kutseõpetajad rakendasid üksikutel juhtudel virtuaalseid õpikeskkondi õppijate toetamisel ja õppimise tagasisidestamisel. Õpiraskustega õppijate toetamine ja diferentseeritud õpetamine ning tagasisidestamine leidis nende õpetamistegevustes aset üksikutel juhtudel. Veelgi harvem kasutati veebirakendusi õppetöö läbiviimisel ja tagasiside andmisel. Õppijate suunamine paaris õppimisele ja tagasisidestamisele ning loovatele ja uurivatele õpitegevustele toimus väga harva.

II gruppi kuulub 35% kutseõpetajaid, kes rakendasid kõige sagedamini arutelusid. Kuid lisaks ja võrreldes teiste kutseõpetajate

gruppidega, kasutasid nad ka kõige enam veebirakendusi ja virtuaalseid õpikeskkondi õppetöö läbiviimisel, õpilaste toetamisel ja tagasisidestamisel. Võib näha, et erinevad virtuaalsed õpikeskkonnad võimaldasid neil pea iga nädal õpilaste õppimist toetada ja tagasisidestada. Samas lähtuti õpetamisel lõimimisest teiste teemadega, kuid õpilaste sooritustele pandi ka hindeid. Iga nädal anti iseseisvaks õppimiseks lahendada ka ülesandeid õpikust ja/või suunati kirjutama kirjalikke töid. Kuid kõige sagedamini koostasid õpetajaid ise õpilastele ülesandeid. Siia gruppi kuuluvad kutseõpetajad toetasid, võrreldes teiste gruppidega, kõige enam õpiraskustega õpilasi ja rakendasid diferentseeritud õpetamist ning hindamist. Võib öelda, et siin grupis olevad kutseõpetajad on digipädevamad ja nende õpetamispraktikad variatiivsemad. Kuid vaatamata sellele, suunasid nad üksikutel juhtudel õpilasi loovate ja uurimuslike tegevuste juurde, aga võrreldes teiste gruppidega, lasid nad enam õpilastel iseseisvalt koostada ülesandeid õpitud materjali põhjal. Erinevatest õpetamispraktikate klastrite alusel on näha, et suhteliselt harva kasutati paaris õppimist ja tagasisidestamist. Kuid siia gruppi kuuluvad kutseõpetajad rakendasid seda õpetamispraktikat küll üksikutel juhtudel, aga ikkagi sagedamini kui teised grupid (Tabel 7).

Tabel 7. Kutseõpetajate klastrid distantõppe perioodil rakendatud õpetamispraktikate alusel

Õpetamispraktikad	Klastrid			F	Sig	M	SD
	I n=39 (37%)	II n=36 (35%)	III n=29 (28%)				
Arutelu iseseisvalt õpitud materjali alusel	2,60 ^{II}	3,07 ^I	2,84	4,78	0,01	2,83	0,68
Paaris õppimine ja tagasisidestamine	1,26 ^{II ja III}	1,87 ^{I ja III}	1,52 ^{I ja II}	19,86	0,00	1,54	0,49
Virtuaalsest õpikeskkonnast lähtuv tagasiside ja õpilase toetamine	1,88 ^{II}	2,84 ^{I ja III}	2,30 ^{II}	13,65	0,00	2,33	0,84
Veebirakendused õppetöö läbiviimisel ja tagasiside andmisel	1,59 ^{II}	3,06 ^{I ja III}	1,81 ^{II}	33,73	0,00	2,16	1,05
Diferentseeritud õpetamine ja tagasiside	1,99 ^{II}	2,54 ^{I ja III}	2,05 ^{II}	6,79	0,00	2,19	0,73
Õpilasest lähtuv õpetamine ja tagasiside formaalselt digitaalsete õppematerjalide ja kanalite kaudu	2,07 ^{II}	2,56 ^{I ja III}	2,11 ^{II}	9,38	0,00	2,25	0,58
Õpiraskustega õpilase toetamine	1,85 ^{II}	2,63 ^{I ja III}	1,83 ^{II}	19,24	0,00	2,11	0,71
Õpetaja andis iseseisvaks õppimiseks ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist lahendada	3,08 ^{III}	2,92	2,45 ^I	5,52	0,00	2,85	0,82
Õpetaja lasi õpilastel ise ülesandeid koostada õpitud materjali põhjal	1,46 ^{II}	2,06 ^{I ja III}	1,52 ^{II}	6,00	0,00	1,68	0,84
Õpetaja lasi viia läbi iseseisvaid katsetusi, uurimuslikke tegevusi, mille tulemused palusin endale saata	1,59 ^{III}	1,97	2,31 ^I	7,07	0,00	1,92	0,83
Õpetaja suunas kirjalikke töid (referaate, jutustusi, esseesid) kirjutama	2,23 ^{III}	2,50 ^{III}	1,66 ^{I ja II}	7,19	0,00	2,16	0,96
Õpetaja suunas õpilasi loovate tegevuste juurde (käelised tegevused, õuetegevused)	1,18 ^{II ja III}	2,06 ^{I ja III}	2,76 ^{I ja II}	42,07	0,00	1,92	0,95
Õpetaja lõi ise ülesandeid (MS Word jms lahendused)	2,72 ^{II}	3,50 ^{I ja III}	2,41 ^{II}	10,67	0,00	2,90	1,08

Märkus. Klastrite keskvaartuste juurde on märgitud, et millistest teistest klastritest nad erinevad statistiliselt olulisel määral ($p < 0,05$). Kutseõpetajad andsid oma hinnangud neljapalliskaala, kus 1 tähistas “üldse mitte”, 2 “üksikujuhtudel”, 3 “iganädalaselt” ja 4 “igapäevaselt”.

III grupp hõlmab ülejäänud küsitluses osalenud kutseõpetajaid (28%). Nende õpetamispraktikaid iseloomustavad õpilaste suunamine loovate ja uurimuslike tegevuste juurde, millega eristatakse ka teistest gruppidest (Tabel 7). Kuid lisaks rakendati ka iganädalaselt arutelusid iseseisvalt õpitud materjali alusel. Virtuaalsete õpikeskkondade ja veebirakenduste kasutamise kui ka diferentseeritud õpetamise ning õpiraskustega õppijate toetamise osas sarnanetakse aga esimese grupi kutseõpetajatega. Siin grupis olevad kutseõpetajad andsid õppijatele teha kõige harvem

kirjalikke töid ning iseseisvat õppimist õpikust, töövihikust või veebist. Paaris õppimine ja tagasisidestamine leidis samamoodi aset üksikujuhtudel, kuid enam kui esimese grupi kutseõpetajate puhul.

Seega tekkinud kolme kutseõpetajate õpetamispraktikate alusel võib kokkuvõtlikult järeldada, et teise gruppi kuuluvad kutseõpetajad rakendasid sagedamini mitmekesisemaid õpetamistegevusi, mida toetasid ka erinevad digilahendused.

Tabel 8. Õpetamispraktikate seos erialavaldkonnaga

Õpetatava eriala valdkond	I	II	III	Kokku	Sig
Tehnika, tootmine ja ehitus	39,2%	30,4%	30,4%	100%	0,00 df=16
Humanitaaria ja kunstid	23,1%	0%	76,9%	100%	
Informatsiooni- ja kommunikatsiooni- tehnoloogiad	37,5%	37,5%	25,0%	100%	
Põllumajandus, metsandus, kalandus ja veterinaaria	60%	0%	40%	100%	
Teenindus	50%	43%	7%	100%	
Tervis ja heaolu	14,3%	71,4%	14,3%	100%	
Ärindus, haldus ja õigus	25%	25%	50%	100%	
Üldharidus	41,4%	48,3%	10,3%	100%	

Märkus. Vastajate arv $n = 104$

Peale kutseõpetajate õpetamispraktikate grupeerimise analüüsi saadud grupe kutseõpetajate demograafiliste tunnuste alusel. Selgus, et kutseõpetajate õpetamispraktikad eriolukorras ei seostu uuritavate vanuse, pedagoogilise staaži, soo, õpetatavate õpperühmade ega ka õppijate arvuga. Küll aga ilmnis statistiliselt oluline seos õpetatava eriala valdkonnaga (Tabel 8). Selgus, et esimesse gruppi kuulub enam kutseõpetajaid, kes õpetasid põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja veterinaaria ning teeninduse, aga ka tehnikat, tootmise ja ehituse õppevaldkonnas. Teise gruppi kuulub enam kutseõpetajad, kes õpetasid tervise ja heaolu aga ka üldhariduse teemasid. Esimesse ja teise gruppi jagunevad võrdselt informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna kutseõpetajad. Kolmandasse, ehk loovate ja uurimuslike õpetamispraktikatega

kutseõpetajate gruppi kuulub enam humanitaaria ja kunstide aga ka ärinduse, halduse ja õiguse valdkonna kutseõpetajaid.

Seejärel analüüsi kutseõpetajate õpetamispraktikate **gruppide seoseid koostöiste tegevustega** (Lisa 2) distantstõppe ajal. Selgus, et II grupi kutseõpetajad hindasid oma koostööd teiste kolleegidega kõrgemalt ja selles osas eristuti esimesest grupist statistiliselt olulisel määral (Tabel 9). Veebikohtumisi rakendasid enam teise ja kolmanda grupi kutseõpetajad. Kuid koostöist õppimist kavandasid ja rakendasid enam teise grupi kutseõpetajad ja selles osas eristusid nad statistiliselt olulisel määral teistest klastritest (Tabel 9). Seega võib järeldada, et koostöine tegutsemine distantstõppe ajal oli seotud ka mitmekesisemate õpetamispraktikate rakendamisega.

Tabel 9. Kutseõpetajate õpetamispraktikate seos koostöiste tegevustega

Koostöö tunnus	M/SD	I grupp	II grupp	III grupp	F	Sig
Kutseõpetajate koostöö sama õpperühma õpetavate kolleegidega (koostöine planeerimine ja arutelud)	<i>M</i> <i>SD</i>	2,73 ^{IjaIII} 1,71	4,51 ^I 2,12	3,95 ^I 2,10	8,01	0,00
Veebikohtumised kollektiivi või ühe valdkonna kutseõpetajatega, kus jagati infot	<i>M</i> <i>SD</i>	1,92 ^{IjaIII} 0,59	2,45 ^I 0,69	2,48 ^I 0,78	7,69	0,00
Koostöine õpetamine ja selle kavandamine	<i>M</i> <i>SD</i>	1,67 ^{II} 0,45	2,31 ^{IjaIII} 0,81	1,94 ^{II} 0,53	10,04	0,00

Märkus. Klastrite keskvaartuste juurde on märgitud, et millistest teistest klastritest nad erinevad statistiliselt olulisel määral ($p < 0,05$). Esimesele tunnusele on antud kutseõpetajate ($n = 104$) hinnang seitsmepalliskaalal, kus 1 tähistas “kindlasti mitte” ja 7 “jah, kindlasti”. Teistele tunnustele on hinnang antud neljapalliskaalal, kus 1 tähistas “üldse mitte”, 2 “üksikjuhtudel”, 3 “igapäevaselt” ja 4 “igapäevaselt”.

Ühtlasi selgus, et teise grupi kutseõpetajatel on enam usku tehnoloogiliste vahendite olulisusse. Mitmekesisemad tegevused aga nõuavad enam aega planeerimisele ja hindamisele ja nii kulus teise grupi kutseõpetajatel võrreldes teiste gruppidega enam aega (2–3 tundi) õppetöö

ettevalmistamisele ja hindamisele. Samuti olid nad teadlikumad oma õppijate olukorrast. Teise grupi kutseõpetajad väärtustasid enam distant-sõppe perioodil saadud kogemust ja selles hin-nangus eristutakse statistiliselt olulisel määral esimese grupi kutseõpetajatest.

Õpetajad jagunesid kaugõppe ajal rakendatud õpetamispraktikate alusel kolme

klastrisse ehk gruppi: I grupi kutseõpetajad moodustavad uuritavatest 37%, kelle õpeta-mistegevustes domineeris distantsõppe ajal iganädalaselt õppijatele iseseisvate ülesannete andmine; II gruppi kuulub 35% kutseõpetajaid, kes rakendasid kõige sagedamini õppijate õpetamisel arutelusid, ka veebirakendusi ja virtuaalkeskkondi; III grupp (28%), kes suunasid õppijaid loovate ja uurimuslike tegevuste juurde.

II grupi õpetajad olid paremini kaugõppega kohanenud, nad hindasid koostööd kõrgemalt, uskusid enam tehnoloogiliste vahendite olulisusesse ning olid teadlikumad oma õpilaste olu-korrast ja hindasid ka kaugtöö kogemust kõrgemalt. Võib järeldada, et II grupi õpetajatele sobis kaugtöö suhteliselt hästi.

2. DISTANTSÕPPE TÕHUSUS

2.1. KUTSEÕPPIJATE JA -ÕPETAJATE HINNANGUD TOIMETULEKULE KAUGÕPPES JA KAUGÕPPE TÕHUSUSELE

Siin osas analüüsitakse õppijate ja kutseõpetajate hinnanguid toimetulekule kaugõppes, selle tõhusust (sh tõhusust võrreldes tavaõppega) ja meeldivust ning raskusi, aga ka hinnanguid rakendatud õppekavale. Õppijate poolt kogetud abi ja toetust analüüsitakse ja selgitatakse õppijate hinnangute alusel.

Õppijate hinnangud toimetulekule kaugõppes ja kaugõppe tõhususele

Õppijad hindasid esmalt üldiselt toimetulekut kaugõppega ja selle tõhusust ning seejärel kaugõppe tõhusust ja sellega toimetulekut tavaõppega võrreldes (Tabel 10). 66% vastanud

kutseõppijatest hindas, et nad said kaugõppes hakkama, 21% aga leidis, et nad ei saanud hakkama ning 13% said osaliselt hakkama (Tabel 10).

Tabel 10. Õppijate hinnangud distantsoõppel hakkamasaamisele ja selle tõhususele

Tunnus	Redutseeritud skaala			M	SD
	Pigem mitte	Nii ja naa	Pigem jah		
Olen saanud hakkama distantsoõppe ajal õppimisega	21%	13%	66%	5,14	1,93
Distantsoõpe on olnud väga tõhus (toetades minu õppimist)	32%	22%	46%	4,30	1,85
	...vähem tõhus kui tavaõpe	...sama tõhus	...tõhusam kui tavaõpe		
Võrreldes tavapärase olukorraga on distantsoõpe olnud minu jaoks...	47%	21%	32%	-0,35	1,93
	Pigem halvemini	Ei muutunud	Pigem paremini		
Distantsoõppel olen tulnud õppimisega toime	43%	30%	27%	-0,26	1,66

Märkus. Õppijad (n = 244) vastasid küsimustele seitsmepalliskaalal. Kahe esimese tunnuse skaalal tähistas 1 “kindlasti mitte” ja 7 “jah kindlasti”. Ülejäänud tunnuste skaalal tähistas -3 “oluliselt vähem/halvemini ja +3 “oluliselt rohkem/paremini”. Tabelis esitatud protsentuaalsed tulemused on redutseeritud kolmepalliskaalale.

Nooremad õppijad (16–24 aastased) hindasid oma hakkamasaamist pisut kõrgemalt (M= 5,25; SD=1,88) kui täiskasvanud õppijad (M = 4,73;

SD= 2,04), kuid statistiliselt olulist erinevust siiski vanusegruppide vahel ei olnud (Sig=0,06).

Kvalitatiivsete andmete (vabad vastused küsimusele: kuidas oled hakkama saanud?) analüüsi alusel selgusid toimetulekut toetavad ja takistavad järgmised asjaolud⁴. Osa õppijatest leidis, et kaugõppes polnud midagi keerulist. Osa aga vastupidi, et neile oli kaugõppes kõik raske, tunduvalt raskem kui tavaõppes.

Sõltuvalt õppijate enesejuhtimise oskustest (ajaplaneerimine, keskendumine, oskus iseseisvalt õppida), sobis kaugõppe osadele õppijatele väga hästi. Kaugõppe eelistena nägid nad, et see säästis aega, oli nende meelest kergem, mugavam ja paindlikum, hoidis kokku kulused, võimalik oli omas tempos õppida, kuna oli võimalus ise oma aega ja tegevusi planeerida jms. Samas võis alguses raskem olla, sest oli vaja harjuda ja kaugõppega kohaneda „Ma saan enda aega ise paremini organiseerida, kuna pole tunde, kuhu pean kohale ilmuma on vaid tähtsajad. Sain ise paremini planeerida enda aega, ei pidanud õppima kohe kella 8-st vaid said ka hiljem tegelda õppimisega. Ma ütleks ajakulu oli väiksem aga iseseisvalt pidi rohkem pingutama, et saada tulemusi“ (õppija).

Toimetulekut toetasid ka õppekorralduslikud asjaolused, nagu nt arusaadavad ülesanded, õpetajate toetus, eelnevalt õpitud eriala teadmised, videokohtumised, pereliikmete tugi ning enesejuhtimise oskused (ajaplaneerimine ja iseseisvus).

Kuigi suur osa (66%) õppijatest hindas, et nad said kaugõppes pigem hakkama ja/või osaliselt hakkama (Tabel 10), siis võis see toimuda ka suurte pingutustega ja vaevaliselt. Teisalt, umbes 1/5 (21%) õppijatest hindasid, et nad pigem ei saanud hakkama ja kaugõppe oli nende jaoks raske. Õppijate vabade vastuste (küsimus: mis oli distantsõppel sinu jaoks kõige keerulisem?) analüüs näitab, milles peamised raskused seisnesid.

► Ülesannete/tekstide lugemine ja mõistmine oli raske. Õppijad ei saanud ülesannetest aru, „...sest need polnud korralikult ära seletatud“ (õppija), st

selgitusi oleks olnuks rohkem vaja. Uute teemade õppimine oli eriti raske.

► Motivatsioon langes ja kohati kadus. Motivatsiooni langust põhjustas õpilaste puhul, kellega kaugõppe oli raske, peamiselt tunne, et nad olid üksi jäetud nende probleemidega, mis neil õppimisel tekkisid ning ka suutmatus/oskamatus iseseisvalt, ilma kõrvalise juuresoleku, abi ja toetusega (õpetaja, koolikaaslased) õppida. Üksinda kodus, iseseisev õppimine tekkis igavust ja tüdimust, tekkis laiskus/viitsimine kadus. Motivatsiooni langus/kadu seostus välise sunduse/välise motivatsiooni puudumisega „*polnud kohustust kooli minna, laiskus tuli*“ (õppija), keskendumisraskustega ning suutmatusega õppimist teiste tegevuste (oli teisi, olulisi tegevusi, ilm oli ilus jne) kõrval planeerida.

► Üksinda/iseseisvalt õppimine. Raskusi ja stressi tekitas kohese tagasiside ja suhtlemise puudumine õpetajaga, eriti siis, kui ei saadud ülesannetest aru ja kui oli iseseisvalt vaja omandada uusi teemasid (ei saanud suhelda, õpetaja käest kohe küsida), iseseisev info hankimine ja tekkinud küsimustele vastuste otsimine.

► Õppimiskoormuse kasv. Õppimiskoormus kaugõppes oli suurem, st liiga palju anti õppida. Liiga palju oli vaja teha iseseisvalt kodutöid, õpetaja vahetutest juhenditest.

► Videotunnid. Osale õpilastest ei sobinud videotunnid üldse „...vihkasin isiklikult igasuguseid veebikohtumisi. Minul puudub arvutil kaamera ning mikrofon ...Eelistan näost-näkku rääkida“ (õppija). Esines mitmeid tehnilisi probleeme (nt halb ühenduse kvaliteet), aga õpetajal polnud ka nt võimalusi kõiki materjale video abil esitada (joonised, tabelid jm), mistõttu osa tunnist/osa teadmisi läks kaduma. Samuti polnud teatud erialade puhul võimalik praktilisi oskusi omandada videovõimaluste abil, kuigi seda kasutati.

4 Vastuseid küsimusele *Kuidas oled hakkama saanud?* analüüsiti Kadri Pungari magistritöö raames: Kadri Pungar (2021). Õppijate toimetulekut toetavate õpetamispraktikate rakendamine kutseõppes 2020 kevadel covid-kriisi ajal. Magistritöö. Tallinna Ülikool

► Vähesed enesejuhtimise oskused. Kaugõppes õppimise tegi õppijate endi arvates keerulisemaks see, et tekkis raskusi keskendumisega ja ajaplaneerimisega, sh arvestada aega õppimiseks ja ülesannete tegemiseks, tähtaegadest/kellaaegadest kinni pidamisega jm. Aega tundus olevat palju ja seega oli võimalus ülesannete tegemine edasi lükata, mis võis viia ülesannete kuhjumiseni ja tähtaegade ületamiseni. Raske oli koordineerida õppimist teiste tegevustega, mida oli kodustes oludes vaja teha „*Elan talus, muid asju vaja teha, et oleks elamine hea. Ei ole palju aega, et arvuti taga olla*“ (õppija), aga näiteks oli hommikul ka raske ärgata jms.

Iseseisva/üksinda õppimise puhul muutus keskendumine ja süvenemine raskeks. Õppida ja süveneda teemasse ilma välise motivatsioonita (kooliskäimine, õpetaja ja teiste õpilaste toetav ja motiveeriv toime jms) osutus osade õppijate puhul raskeks ja võis kaasa tuua stressi „... enne olin vähemalt rohkem selles elemendis, et tööd õigeaegselt ära teha, nüüd aga jäid asjad tahaplaanile ja venisid ja närisid salaja seestpoolt“ (õppija). Keskendumist segas ka teiste pereliikmete kodusolek (klassiruumis saanuks segamatult olla).

► Raskused (ülesannetest) arusaamisega, eriti kui ei olnud selgeid juhised ja keegi ei selgitanud uusi teemasid ega olnud ka võimalust õpetajalt kohe küsida.

► Tervis ja stress. Stressi tekitasid mitmed asjaolud, sh suur puudus otsekontaktidest, üksluisus ja suhtlemise puudumine, kiirustamine, abi ja näpunäidete puudumine praktiliste ülesannete lahendamisel. Ka tööl käimine takistas kaugõppes toimetulekut. Samuti pidev ekraani taga istumine (silma ja keha ebamugav), silmast silma suhtlemise puudumine (õpetajaga, kaastelga). Stressi tekitasid ka õppimisega seotud asjad – ülesannete mittemõistmine, liiga palju/kuhjuvaid, korraga antud kodutöid, üksijäetuse tunne oma küsimuste ja muredega, õppematerjalide leidmine ja saamine.

► Teadmiste kadu. Osa teadmisi läks õppijate arvates kaduma erinevatel põhjustel, nt õpetajate

digipädevused olid kasinad, et pidada videoloenguid; esines raskusi veebikeskkondade kasutamisega (tehnilised probleemid, aga ka oskamatus). Õppijad ise tundisid, et on kaugõppes laisemad ja ei omandanud kõike.

Kaugõppe tõhususe osas olid kutseõppijate hinnangud negatiivsemad kui hakkamasaamise osas (Tabel 10). 46% kutseõppijatest pidasid distantsopet pigem tõhusaks, 22% osaliselt tõhusaks ja ülejäänud 32% leidsid, et distantsope ei olnud nende meelest tõhus. Toodi esile, et jäid „õpiaugud“, mis oli ka tõenäoliselt üheks põhjuseks, miks umbes pooled õppijatest pidas kaugõppe tõhusust pigem madalamaks või osaliselt madalamaks kui tavaõppe tõhusust: „...reaalset õppimist ei toimunud. Toimus vaid iseseisvate tööde lahendamine ning oleks saanud kõvasti rohkem targemaks, kui õpetajad oleksid teinud reaalselt tunde ka“ (õppija).

„Liiga palju ülesandeid, aga kasu nendest ei olnud. Kogu aeg teed midagi kiiresti ja palju, aga kasu on 1-5%. Aja raiskamine ja depressioon“ (õppija).

Küsidis õppijate käest, kuidas neile **meeldis** iseseisev õppimine kaugõppe ajal, tuli välja ligikaudu samasugune arvamuste jaotus. 46% õppijale see meeldis, 36%-le pigem mitte ja ülejäänute arvamused olid nii ja naa. Noorematele õppijatele (16–24 aastastele) meeldis iseseisev õppimine enam ($M = 4,39$; $SD = 2,11$) kui vanematele (25 aastat ja vanemad) õppijatele ($M = 3,63$; $SD = 2,12$). Vaatamata sellele, et saadi hakkama, ei meeldinud kaugõppe osadele õppijatele „Distantsoppimisel kõik motivatsioon läheb ära ja ei ole tahtmist kodutööde tegemiseks, kuigi ma sain oma õppimisega hakkama, ma ei ole sellega rahul ja mulle üldse ei meeldinud distantsoppimine kodus“ (õppija). Mina õppisin koolis tunnis hästi palju.... Kodus on natuke keerulisem iseseisvalt õppida“ (õppija).

Võrreldes aga kaugõpet tavaõppega, olid õppijate hinnangud toimetulekule kaugõppes ja selle tõhususele madalamad kui hinnangud kaugõppe tõhususele omaette võetuna (vt tabel 10). Vastanud kutseõppijatest 43% hindasid, et said kaugõppes halvemini hakkama kui tavaõppes, 30% muutust ei tundnud ja 27% tulid kaugõppes

pigem paremini toime kui tavaõppes. Õpitav eriala ei omanud siinjuures tähtsust, kuid statistiliselt oluliselt erinesid nooremate ja vanemate õppijate hinnangud. Nooremad õppijad (16–24 aastat) hindasid, et nende toimetulek kaugõppel ei muutunud ($M = -0,09$; $SD = 1,65$), kuid täiskasvanud õppijad (25 ja vanemad) tundsid oluliselt enam, et õppimisega toimetulek halvenes ($M = -0,78$; $SD = 1,59$).

Seega, kuigi valdav osa (66%) õppijatest arvas, et tuli kaugõppes pigem toime, tundus see tõhus ja meeldiv väiksemale osale (46%) õppijatest ning paremini kui tavaõppes sai hakkama vaid 27% õppijaist. Teisalt, 21% õppijatest hindasid, et nad ei tulnud toime.

Kaugõppe vähemast tõhususest annavad tunnistust ka kutseõpetajate intervjuudes peegeldunud kogemused hindamisest kaugõppe ajal. Selgus, et hindamisel, eriti praktilise õppe hindamisel tehti kohati suuri järeleandmisi. Kuna koolis jäi praktiline töö ära ja ettevõttesse praktikale

paljud õpilased ei saanud, tuli hindamisel teha suuri järeleandmisi. Võis juhtuda, et hinne pandi välja ilma praktikata „...kes sooja õhku puhus, sai arvestuse“ (õpetaja). Hindamine oli leebem ka teooriaõppes, eelkõige õppijate koolist väljakukumise vältimiseks ja nende motiveerimiseks. Lisaks tekkisid õppevõlad, millest osa polnud ka sügisel veel likvideeritud. Kutseeksami valmis-tuti veebis ja kutseksam (lõpueksam) tehti siiski ära, sest vahepeal tekkis aega spetsiaalseks treenimiseks kutseeksami, et saaks lõpetada „...tree-niti spetsiaalselt enneolematult palju“ (õpetaja). Neis teemades (enamasti teooriaõppes), mida sai kriisi ajal õppida, oli tagasisidestamine parem. Tagasiside oli individuaalne ja toimis jooksvalt. Õpetajatel „...oli hea meel, et nad (õppijad) üldse midagi tegid“ (õpetaja). Samas oli tagasisidestamine õpetajate jaoks suur väljakutse – see võttis palju aega, sellega kaasnes tohutult kirjavahetust ja helistamist „...ei jaksanud enam kirjutada“ (õpetaja). Hindamisel oli vaja iseseisvust ja läh-tuda olukorrast „...standarditest ei saanud kinni pidada, õpetajad tegid asju teistmoodi“ (õpetaja).

Õppijatele osutatud abi ja tugi

Uurides õppijatelt, kelle poole nad õppimise ja tehnoloogia kasutamisega seotud probleemide tekkimise korral pöördusid (Tabel 11) selgus, et suurem osa õppijatest (63%) lahendas tekkinud probleeme igapäevaselt ise ja 24% iganädalaselt. 12% õppijatest pöördus igapäevaselt abi saami-seks oma grupikaaslaste poole, 27% õppijatest tegid seda iganädalaselt ning 39% üksikutel juhtudel. Kolmanda lahendusena pöörduti abi

küsimiseks õpetajate poole ning vastajatest 8% kasutas seda võimalust igapäevaselt, 21% iga-nädalaselt ning 48% üksikutel juhtudel. Vähesed õppijad pöördusid abi saamiseks oma vanemate, õe või venna ning vanavanemate ja teiste sugu-laste poole⁵. Nooremad õppijad pöördusid enam oma vanemate, õdede või vendade ja grupikaas-laste poole, kui seda tegid vanemad täisealised õppija (Tabel 11).

Tabel 11. Abi küsimine tekkinud probleemide korral õppimisel ja tehnoloogia kasutamisel

Tunnus	Õppija vanuse grupp	M	SD	F	Sig
Õppimise ja tehnoloogia kasutamisega seotud probleemidega sain abi vanematelt	16 kuni 24 aastat	1,84	0,99	30,25	0,00
	25 aastat ja vanemad	1,12	0,42		
Õppimise ja tehnoloogia kasutamisega seotud probleemidega sain abi õelt või vennalt	16 kuni 24 aastat	1,42	0,85	5,32	0,02
	25 aastat ja vanemad	1,15	0,55		
Õppimise ja tehnoloogia kasutamisega seotud probleemidega sain abi grupikaaslastelt	16 kuni 24 aastat	2,39	0,96	7,29	0,00
	25 aastat ja vanemad	2,02	0,79		

Märkus. Õppijad ($n = 244$) andsid hinnangud tunnustel neljapalliskaalal, kus 1 tähistas “üldse mitte”, 2 “üksikjuhtudel”, 3 “iganädalaselt” ja 4 “igapäevaselt”.

5 peab arvestama, et umbes pooled kutseõppijatest on täiskasvanud õppijad.

Kutseõpetajate hinnangud õppijate toimetulekule

Lisaks kutseõppijatele (Tabel 10) paluti distant-sõppe tõhusust võrreldes tavapärase olukorraga hinnata ka kutseõpetajatel. Nii kutseõpetajad kui ka kutseõppijad hindasid distant-sõppe tõhusust võrreldes tavaolukorraga keskmiselt

madalamaks. Umbes pool õpilastest ja üle poole kutseõpetajatest arvas, et kaugõpe oli vähem efektiivne kui tavaõpe (Tabel 12). Siiski oli 18% kutseõpetajaid ja 32% kutseõppijaid, kes arvasid, et kaugõpe oli efektiivsem kui tavaõpe.

Tabel 12. Distant-sõppe tõhusus võrreldes tavapärase olukorraga

Tunnus	Vastaja	Redutseeritud skaala			M	SD
		...vähem tõhus	...sama	...tõhusam		
Võrreldes tavapärase olukorraga on distant-sõppe olnud minu jaoks...	Õpilased	47%	21%	32%	-0,35	1,93
	Õpetajad	56%	26%	18%	-0,75	1,31

Märkus. Hinnangud anti seitsmepalliskaalal, kus -3 "oluliselt vähem ja +3 "oluliselt rohkem". Tabelis esitatud protsentuaalsed tulemused on redutseeritud kolmepalliskaalale.

Kutseõpetajad hindasid eraldi ka teooria- ja praktikaõppe tõhusust kaugõppe ajal. Hinnangu-test ilmses, et teooriaõppega saadi üldiselt hakkama ja 40% õpetajate arvates oli teooriaõpe isegi tõhusam kui tavaõppes, siis suurem murekoht seisnes praktikaõppes. Suurem osa kutseõpetajatest (68%) hindas, et praktikaõpe kaugõppes ei olnud tõhus, kuid 18% õpetajatest sellist muutust ei kogenud. 42% kutseõppijatest tundus, et neile

õpetati praktilisi oskusi vähem võrreldes tavapärase olukorraga. 29% kutseõppijatest selles osas muutust ei tundnud ja 29% arvasid, et nad õppisid kaugõppes praktilisi oskusi isegi rohkem. Seega hinnangud nii teooria- kui praktikaõppe tõhususele varieeruvad, kuigi umbes pool või veidi enam hindavad praktikaõppe tõhusust võrreldes tavaõppega siiski madalamaks.

Õppekava õpetamine ja omandamine kaugõppes

Vastuseks küsimusele, kuivõrd on kutseõpetajad õpetanud õppekavajärgset materjali kaugõppe ajal, leidis 61% vastajatest, et selles osas muutust ei toimunud ja 16% hinnangul suutsid nad võrreldes tavaõppega distant-sõppel vähem õppekavajärgseid teemasid õpetada (Tabel 13). 42% õpilastest arvas, et neile õpetatati õppekavajärgseid teemasid nagu tavaõppes ja 31% arvas, et vähem. (Tabel 13). Seega võib järeldada, et distant-sõppel järgiti üldiselt õppekava.

Õppijate vabade vastuste analüüsist selgus, et osa õppijate meelest oli õppekoormus ja kodutööde maht kaugõppes tunduvalt suurem kui tavaõppes. Korraga oli rohkem õppida kui kunagi varem, osad õpetajad andsid korraga nii palju ja lühikeste tähtaegadega õppida, et kodutööd kuhjusid „1. nädalal pole midagi õppida ja siis 2. nädalal tuleb kõik korraga. Kodutööd oli nii palju, et igapäevaselt läks mul meeletult aega nende lahendamisele“ (õppija).

Tabel 13. Õpilaste ja kutseõpetajate hinnangud õpitud ning õpetatud teemade ja oskuste kohta.

Tunnus	Vastaja Õppijad n = 244 Kutseõpetajad n = 104	Redutseeritud skaala			M	SD
		Vähem	Ei muu- tunud	Rohkem		
Võrreldes tavaõppega toimus distsantsõppel õppekavajärgsete teemade õpetamine/õppimine	Õppijad	31%	42%	27%	-0,04	1,49
	Kutseõpetajad	16%	61%	23%	0,18	1,10
Võrreldes tavaõppega toimus distsantsõppel ettenähtud teemade omandamine	Õppijad	21%	41%	38%	0,33	1,51
	Kutseõpetajad	35%	45%	20%	-0,16	1,36
Õppijad omandasid täiendavaid uusi oskusi distantsõppel, mida poleks tavaõppes saanud õppida	Õppijad	30%	33%	37%	0,04	1,73
	Kutseõpetajad	16%	19%	65%	0,67	1,36

Märkus. Hinnangud anti seitsmepalliskaalal, kus -3 "oluliselt vähem" ja +3 "oluliselt rohkem". Tabelis esitatud protsendid on redutseeritud kolmepalliskaalale.

45% kutseõpetajatest arvas, et õppijad omandasid käsitletud teemad ja oskused (Tabel 13). Kutseõppijate hinnangud teemade omandamise kohta on pisut kõrgemad: ligi 42% kutseõppijatest arvas, et nad omandasid õpitavad teemad ja 38% hindasid, et pisut enamgi. Dispersioonanalüüsist ilmnas ($Sig = 0,02$; $F = 7,18$), et nooremad õppijad (14–24 aastat) hindasid õpitud materjali omandamist pisut kõrgemaks ($M = 0,46$; $SD = 1,44$) kui vanemad täiskasvanud õppijad ($M = -0,05$; $SD = 1,65$). Samas võib see hinnang sõltuda

ka asjaolust, et täiskasvanud õppijad on kriitilisemad oma teadmiste omandamise suhtes.

65% kutseõpetajatest arvas, et kutseõppijad õppisid enam täiendavaid uusi oskusi, mida nad tava-pärasel õppesituatsioonis poleks saanud õppida. Kutseõppijate hinnangud selles osas nii kõrged ei ole. 30% vastanutest õppijatest arvas, et nad ei õppinud täiendavaid uusi oskusi, 37% arvas, et õppisid, kuid 33% muutust ei kogenud (Tabel 13).

Hinnangud kaugõppe kohta polariseeruvad igas aspektis. Kuigi valdav osa (66%) õppijatest arvas, et tuli kaugõppes pigem toime, tundus see tõhus ja meeldiv väiksemale osale (46%) õppijatest ning paremini kui tavaõppes sai hakkama vaid 27% õppijaist. Teisalt, 21% õppijatest hindas, et nad ei tulnud toime. Tõhus ja meeldiv ei olnud see ligikaudu kolmandikule õppijatest ning 43% sai halvemini hakkama kui tavaõppes. Õppijate peamised raskused olid liiga suur koormus, raskused iseseisvalt õppimisega, otsese tagasiside puudus, motivatsiooni langus, enesejuhtimisoskuste puudujäägid. Enesejuhtimiseoskused (õppimise eesmärgistamine, ajaplaneerimine, keskendumine, emotsioonide ohjamine) kujunesid üheks keskseks õppijate kaugõppes toimetuleku faktoriks. Õppekava rakendamise puhul õpilaste ja õpetajate arvamused erinevad. Õppijad arvasid, et omandasid õppekavajärgseid teemasid enam kui õpetajad seda arvasid. Samas leidsid õppijad, et nad õppisid täiendavaid uusi oskusi distantsõppel vähem, kui õpetajad seda arvasid.

2.2. ÕPILASTE ENESJUHTIMISE OSKUSED

Siin osas analüüsitakse õpilaste enesjuhtimise oskuste diferentseerumist klasteranalüüsi meetodil ning enesjuhtimisoskuste seost kaugõppele antud hinnangutega.

Õppijate enesjuhtimise oskuste analüüsimisel vastavate tunnuste alusel (Lisa 3) eristus kolm gruppi ehk klastrit (Tabel 14). Kuna liittunnused on loodud faktoranalüüsiga, siis klastrite keskmised tulemused on standardiseeritud ja keskväärtus on ligikaudu null. Klastrite keskmiste tunnuste puhul tähendab miinusega tulemus asjaolu, et õppijad hinnatavates aspektides raskusi ei kogenud ja mida suurem on positiivne tulemus, seda enam raskusi tunti (Tabel 14).

Esimesse klastrisse kuulus 25% vastanutest, keda iseloomustab hea oskus ohjata oma emotsioone õppimisel ning selles osas eristuti teistest

gruppidest statistiliselt olulisel määral. Sellesse gruppi kuuluvatel õppijatel oli kõige enam raskusi oma õppimise eesmärgistamisel. Õppimise planeerimisel ja sellele keskendumisel oli vähem raskusi ja selles osas sarnanes esimene grupp kolmanda grupi õppijatega. Siia gruppi kuuluvad õppijad on emotsionaalselt tasakaalukad, kuid vähese eesmärgikindlusega õppijad, keda võib nimetada “osalise enesjuhtimise oskusega õppijateks”. (Tabel 14). Siia klastrisse kuulub rohkem naissoost õppijaid, erialaselt aga enam ärintunde, halduse ja õiguse aga ka teeninduse ning tehnika, tootmise ja ehituse eriala õppijaid ning pisut enam kolmanda õppeaasta õppijaid (Tabel 16).

Tabel 14. Õppijate klastrid õppimise enesjuhtimise oskuste alusel

Liittunnus	I klaster: Osaline enesjuhtimise oskus n = 60 25%	II klaster: hea enesjuhtimise oskus n=127 52%	III klaster: Puudulik enesjuhtimise oskus n= 57 23%	F	Sig
Oma õppimise eesmärgistamine	1,28 ^{II} ja III	-,67 ^I ja III	,14 ^I ja II	218,94	0,00
Õppimisel oma aja planeerimine ja keskendumine	,18 ^{II}	-,26 ^I ja III	,39 ^{II}	10,49	0,00
Õppimisel emotsioonide ohjamine	-,65 ^{II} ja III	-,34 ^I ja III	1,44 ^I ja II	223,63	0,00

Märkus. Klastrite keskväärtuste juurde on märgitud, et millistest teistest klastritest nad erinevad statistiliselt olulisel määral ($p < 0,05$).

Teise klastrisse kuuluvad pooled küsitluses osalenud õppijad, kes kõikide eneseregulatsiooni näitajate osas raskusi ei tundnud. Oma emotsioonide ohjamisega tulid nad toime, kuid pisut kehvemini kui esimene grupp. Samas suutsid nad kõige paremini oma õppimist eesmärgistada, planeerida ja sellele keskenduda. Seega võiks siia gruppi kuuluvaid õppijaid nimetada “hea enesjuhtimise oskustega õppijateks” (Tabel 14). Õppijate soo alusel erinevusi ei ole, kuid eriala lõikes kuulub siia enam informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning humanitaaria ja

kunstide erialade õppijaid ning enam ka esimese ja teise kursuse kutseõppijaid (Tabel 15).

Kolmandasse klastrisse kuulub 23% vastanud õppijatest. Eneseregulatsiooni oskusi kirjeldavatest näitajatest tulevad nad võrreldes teiste gruppidega keskmiselt toime õppimise eesmärgistamise ning ajaplaneerimise ja keskendumisega. Kõige suuremad raskused esinevad neil aga õppimisel oma emotsioonide ohjamisega ning selle poolest eristatakse ka selgelt teistest gruppidest. Seega võiks siia gruppi kuuluvaid õppijaid

nimetada “puuduliku enesejuhtimise oskusega õppijateks” (Tabel 14). Siia kuulub enam meessoost õppijaid. Samuti enam teeninduse, tehnika,

toomise ning ehituse eriala õppijaid ja enam ka kolmanda kursuse õppijaid (Tabel 15).

Tabel 15. Õppijate kuulumine klastrisse lähtuvalt erialast, soost ja õppeaastast

Tunnused	I klaster: osaline enese- juhtimise oskus (25%)	II klaster: hea enesejuhti- mise oskus (52%)	III klaster: puudulik enesejuhtimise oskus (23%)	Kokku
Õpitav erialavaldkond (Sig = 0,02; df = 12)				
Vastus puudub	16,7%	66,7%	16,7%	100,0%
Humanitaaria ja kunstid	9,1%	68,2%	22,7%	100,0%
Informatsiooni- ja kommuni- katsioonitehnoloogia	23,5%	70,6%	5,9%	100,0%
Teenindus	29,6%	38,9%	31,5%	100,0%
Tehnika, tootmine ja ehitus	21,8%	47,5%	30,7%	100,0%
Tervis ja heaolu	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
Ärindus, haldus ja õigus	34,9%	60,5%	4,7%	100,0%
Vastaja sugu (Sig = 0,01; df = 4)				
Ei soovi öelda	22,2%	33,3%	44,4%	100,0%
Naissoost	29,9%	50,0%	20,1%	100,0%
Meessoost	9,8%	60,7%	29,5%	100,0%
Õppija õppeaasta (Sig = 0,03; df = 4)				
Esimene kursus/õppeaasta	22,1%	58,8%	19,1%	100,0%
Teine kursus/õppeaasta	24,3%	50,0%	25,7%	100,0%
Kolmas kursus/õppeaasta	39,3%	25,0%	35,7%	100,0%

Eeldades, et enesejuhtimise oskused on üks keskseid tegureid kaugõppes toimetulekul, analüüsi, et kuidas loodud klastrid on seotud õppijate kurnatuse, motivatsiooni, toimetuleku ja distantsõppe tõhususega ning õppijate hinnaguga tavaõppel kogetud raskustega (Tabel 16), aga ka õpimeetodite ja tagasiside saamisega kaugõppes (Tabel 17).

Õppijad kes kuulusid teise ehk “hea enesejuhtimisoskusega õppijate klastrisse”, hindasid oma kurnatust distantsõppe ajal väheseks, nende motivatsioon püsis ja huvi koolitööde suhtes ei langenud (vt tabel 16). Samas õppijad, kes kuulusid

kas esimesse või kolmandasse klastrisse ehk kelle enesejuhtimise oskus oli osaline või puudulik, tajusid enam kurnatust ja motivatsiooni langust. Kaugõppel toimetulemise ja tõhususe hinnagud peegeldavad sarnast olukorda. Teise gruppi kuuluvad õppijad hindasid kaugõppel toimetuleku ja tõhususe näitajaid suhteliselt kõrgemalt (Tabel 16). Esimesse ja kolmandasse gruppi kuuluvad õppijad hindasid, et nad said küll distantsõppel õppimisega hakkama, kuid see oli vähem tõhus ja nad on sellega halvemini toime tulnud kui tavaõppes. Eriti esimese grupi ehk osalise enesejuhtimise oskusega õppijad on distantsõppe tõhusust kõige madalamaks hinnanud (Tabel 16).

Tabel 16. Enesejuhtimise oskuste seos kurnatuse ja motivatsiooniga, kaugõppes hakkamasaamise ja tõhususega ning raskustega tavaõppel

Hinnatav tunnus ja skaala	M SD	I klaster: osaline enese- juhtimise oskus	II klaster: hea enese- juhtimise oskus	III klaster: puudulik enesejuhti- mise oskus	Üldine keskmine	F	Sig
Kurnatuse ja motivatsiooni seos enesejuhtimise oskustega							
Hinnatav tunnus (skaalal 1 „Pole üldse nõus“ ja 6 „Täiesti nõus“)	M SD	I klaster	II klaster	III klaster	Üldine keskmine	F	Sig
Distsantsõppel tajutud kurnatus	M SD	3,83 ^{II} 1,41	2,30 ^{I ja III} 1,16	3,80 ^{II} 1,39	3,08 1,49	31,60	0,00
Distsantsõppel koolitööde vastu huvi kaotamise tunne	M SD	4,26 ^{II} 1,81	2,56 ^{I ja III} 1,63	3,97 ^{II} 1,76	3,37 1,88	19,54	0,00
Distsantsõppel kahtlus koolitööde mõttekuses	M SD	3,50 ^{II} 1,87	1,98 ^{I ja III} 1,40	3,92 ^{II} 1,74	2,85 1,82	25,68	0,00
Distsantsõppel koolitööde suhtes ootuste langemine	M SD	3,93 ^{II} 1,92	2,47 ^{I ja III} 1,76	4,08 ^{II} 1,99	3,25 1,99	26,85	0,00
Distsantsõppel hakkamasaamise ja tõhususe seos enesejuhtimise oskustega							
Hinnatav tunnus Hinnangud seitsmepalliskaalal, kus 1 „Kindlasti mitte“ ja 7 „Jah kindlas- ti“ ning -3 „Oluliselt vähem tõhusam“ ja +3 „Oluliselt tõhusam/paremini“	M SD	I klaster	II klaster	III klaster	Üldine keskmine	F	Sig
Olen saanud hakkama distsantsõppe ajal õppimisega	M SD	4,45 ^{II} 2,10	5,86 ^{I ja III} 1,56	4,25 ^{II} 1,86	5,14 1,93	22,06	0,00
Distsantsõpe on olnud väga tõhus (toetades minu õppimist)	M SD	3,43 ^{II ja III} 1,89	4,88 ^{I ja III} 1,69	3,89 ^{I ja II} 1,68	4,30 1,84	16,05	0,00
Võrreldes tavapärase olukorra- ga on distantsõpe olnud minu jaoks vähem tõhusam või tõhusam	M SD	-1,47 ^{II ja III} 1,78	0,20 ^I 1,79	-0,38 ^I 1,87	-0,35 1,93	17,18	0,00
Distsantsõppel olen tulnud õppimisega toime (halvemini – paremini)	M SD	-1,10 ^{II} 1,74	0,26 ^{I ja III} 1,45	-0,53 ^{II} 1,59	-0,26 1,66	16,59	0,00

Raskused tavaõppel ja nende seos enesejuhtimise oskustega							
Hinnatav tunnus (skaalal 1 „mitte kunagi“ ja 7 „väga sageli“)	M SD	I klaster	II klaster	III klaster	Üldine keskmine	F	Sig
Sa tunned, et õppimine on Sinu jaoks raske	M SD	3,63 ^{II} ja ^{III} 1,18	2,95 ^I ja ^{III} 1,05	4,32^I ja ^{II} 1,31	3,44 1,27	28,84	0,00
Pead Sa töid halva hinde tõttu uuesti tegema	M SD	2,95 ^{III} 1,31	2,69 ^{III} 1,07	3,88 ^I ja ^{II} 1,38	3,03 1,29	19,39	0,00
On Sul lugemisel raske tekstide mõttest aru saada	M SD	3,52 ^{II} 1,36	2,84 ^I ja ^{III} 1,19	3,79 ^{II} 1,37	3,23 1,34	12,75	0,00
On Sul raske rühmakaaslastega samas tempos õppetööga toime tulla	M SD	3,23 ^{II} 1,32	2,64 ^I ja ^{III} 1,11	3,72 ^{II} 1,35	3,04 1,29	16,45	0,00
Võtab Sul õpitavast arusaamine kauem aega kui teistel kaaslastel	M SD	3,15 ^{II} ja ^{III} 1,25	2,67 ^I ja ^{III} 1,11	3,91 ^I ja ^{II} 1,42	3,08 1,31	20,58	0,00

Märkus. Klasterite keskväärtuste juurde on märgitud, et millistest teistest klasteritest nad erinevad statistiliselt olulisel määral ($p < 0,05$). Vastajate arv $n = 244$.

Heade enesejuhtimise oskustega õppijad hindasid oma raskusi tavaolukorras õppimisel kõige väiksemaks. Kõige enam raskusi kogesid tavaolukorras osalise enesejuhtimise oskusega õppijad, kes tundsid, et õppimine on nende jaoks raske, õpitavast arusaamine võtab neilt enam aega ja nad pidid sagedamini töid halva hinde tõttu uuesti tegema (Tabel 16).

Õppijatele antud tagasiside sageduse ja eneseregulatsioonioskuste vahel selgus, et heade enesejuhtimise oskustega õppijad (52%) tundsid, et said kutseõpetajatelt enam ja piisavalt tagasisidet ning nad olid sellega rahul. Samas esimesse ja kolmandasse klasterisse kuuluvate õppijate meelest ei olnud tagasiside piisav ja nad oleksid

kutseõpetajatelt enam soovinud tagasisidet (Tabel 17). Kuna tagasiside ja eneseregulatsiooni oskuste vahel on seos, siis uurisime ka õpimeetodite seost eneseregulatsioonioskustega. Analüüsist ilmselt huvitav asjaolu, et teise klasterisse kuuluvad õppijad (head eneseregulatsiooni oskused) leidsid, et kaugõppes rakendati sagedamini traditsioonilisi õpimeetodeid. Kuid kolmandasse klasterisse kuuluvad õppijad (väheste eneseregulatsioonioskustega) õppijad tundsid, et sagedamini rakendati meetodeid, mis on omased nüüdisaja õpikäsitusele (Tabel 17). Sellegipoolest hindasid nad oma toimetulekut kaugõppes pigem halvaks (Tabel 16). Seega õppijad, kellel on paremad eneseregulatsioonioskused, said traditsiooniliste õpimeetodite abil kaugõppes paremini hakkama.

Tabel 17. Enesejuhtimise oskuste seos tagasiside ja õpimeetoditega

Hinnatav tunnus ja skaala	M SD	I klaster	II klaster	III klaster	Üldine keskmine	F	Sig
Õpetaja tagasiside piisavus õppimisel ja selle seos eneseregulatsiooni oskustega							
Hinnatav tunnus (skaalal 1 „Kindlasti mitte“ ja 7 „Jah kindlasti“)	M SD	I klaster	II klaster	III klaster	Üldine keskmine	F	Sig
Õpetajalt saadud tagasiside õppi- mise kohta oli piisav	M SD	4,02 ^{II} 2,17	5,32 ^{I ja III} 1,81	4,49 ^{II} 1,66	4,81 1,95	11,00	0,00
Oleksin soovinud, et õpetajad oleks andnud rohkem tagasisidet minu edenemisest õpitavas aines/ teemas	M SD	4,77 ^{II} 2,21	3,20 ^{I ja III} 2,02	4,26 ^{II} 1,83	3,84 2,13	13,77	0,00
Õpimeetodite seos enesejuhtimise oskustega							
Hinnatav tunnus (skaalal 1 „Üldse mitte“, 2 „Üksikutele juhtudel“, 3 „Iganädalaselt“, 4 „Igapäevaselt“)	M SD	I klaster	II klaster	III klaster	Üldine keskmine	F	Sig
Lahendasime iseseisvalt ülesand- eid õpikust, töövihikust või veebist	M SD	3,02 0,892	2,72 0,957	2,79 0,995	2,81 0,954	1,95	0,15
Lahendasime paaris/rühmades ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist	M SD	1,67 0,84	1,68 0,77	1,98 0,99	1,75 0,85	2,95	0,05
Lahendasime koos erineva tase- mega õpilastega ülesandeid	M SD	1,40 0,79	1,28 ^{III} 0,58	1,72^{II} 0,94	1,41 0,75	7,07	0,00
Koostasime ise ülesandeid õpitud materjali põhjal	M SD	1,67 1,02	1,66 0,75	1,93 0,98	1,73 0,88	2,02	0,14
Viisime läbi iseseisvaid katsetu- si, uurimuslikke tegevusi, mille tulemused saatsime õpetajale	M SD	1,87 ^{III} 0,99	1,82 ^{III} 0,90	2,32^{I ja II} 1,04	1,9 0,98	5,55	0,00
Viisime läbi projektõppe tegevusi paaris/grupis	M SD	1,37 ^{III} 0,74	1,61 0,86	1,89^I 0,92	1,61 0,86	5,74	0,00
Otsisime õpitud materjalile täien- davaid lugemis- kuulamismater- jale juurde	M SD	2,20 1,07	1,98 ^{III} 0,96	2,42^{II} 0,98	2,14 1,00	4,14	0,02
Arutlesime õpitu üle	M SD	1,77 ^{III} 0,91	2,08 0,93	2,42^I 0,96	2,08 0,96	7,19	0,00
Kirjutasime referaate, jutustusi, esseesid	M SD	2,13 1,02	1,88 ^{III} 0,87	2,40 ^{II} 0,88	2,07 0,93	6,67	0,00
Tegime muid loovaid tegevusi (käelised tegevused, õuetege- vused), mille tulemused saatsime õpetajale	M SD	1,95 1,10	2,02 1,01	2,21 0,99	2,05 1,03	1,05	0,35
Ülesanded olid seotud teiste õp- peainetega (nt matemaatika tunnis tegime ajalooa seotud ülesand- eid)	M SD	1,53 ^{III} 0,81	1,50 ^{III} 0,73	2,00^{I ja II} 1,00	1,63 0,84	7,69	0,00

Ajakulu õppimisele ja selle seos enesejuhtimise oskustega							
Hinnatav tunnus	M SD	I klaster	II klaster	III klaster	Üldine keskmine	F	Sig
Võrreldes varasema perioodi- ga, distantsõppe perioodil kulus mul õppimisele aega -3 „Oluliselt vähem“ või +3 „Oluliselt rohkem“	M SD	2,15 ^{II} 1,35	0,53^{I ja III} 1,71	1,47 ^{II} 1,44	1,15 1,71	23,46	0,00

Märkus. Klasterite keskväärtuste juurde on märgitud, et millistest teistest klasteritest nad erinevad statistiliselt olulisel määral ($p < 0,05$). Vastajate arv $n = 244$.

Osaliste või puudulike enesejuhtimisoskustega 17). Nad tundsid, et õppimisele kulus enam aega kui õppijad kulutasid õppimisele enam aega kui ja tööd oli rohkem. õppijad, kel on head enesejuhtimioskused (Tabel

Õppijad jagunesid enesejuhtimise oskuste alusel kolme klasterisse/gruppi:

I klaster: Osaline enesejuhtimise oskus (25%)

II klaster: Hea enesejuhtimise oskus (52%)

III klaster: Puudulik enesejuhtimise oskus (23%)

Hea enesejuhtimisoskusega õppijad, keda oli umbes pool vastanuist, said kaugõppes paremini hakkama, hindasid seda kõrgemalt (nägid eeliseid), kogesid vähem raskusi ja olid rahul tagasisidega.

2.3. PRAKTIKAÕPE COVID-19 PANDEEMIA AEGSES ERIOLUKORRAS

Siin osas kirjeldatakse ja analüüsitakse millised peamised probleemid tekkisid seoses praktikaõppega, mida koolides ette võeti, kuidas koolides sellega toime tuldi ja kui tõhusaks praktikaõpe kujunes.

2.3.1. PRAKTIKAÕPPE PROBLEEMID JA PRAKTIKAÕPPE KORRALDAMINE KOOLIS

Kriis tekitas keerulise olukorra praktilises õppes nii kutseõppeasutustes kui ka ettevõtetes. Nii praktilise töö kui ka praktika planeerimine korraldati ringi ja tundide sisu ning hindamine vaadati üle. Need muudatused tõid kaasa ka õppekorralduse muutmise. Praktiline töö koolis

jäi enamasti ära, kuid osa koole sai siiski õpilasi ettevõttesse praktikale saata juhul, kui vastavad ettevõtted töötasid ja võtsid praktikante. Kuid praktika ettevõttes jäi ühekülgeks, kuna polnud võimalik kõiki õppekavas olevaid planeeritud praktilisi oskusi harjutada.

Koolide strateegia praktikaõppes. Praktikaõppe läbiviimine

Koolide peamine strateegia praktikakorralduses oli seotud õppekorralduse muutmisega. Tunniplaanides ja õppekava moodulites tehti praktilise õppe osas ümberkorraldusi. Kontakttunde tehti nii palju kui võimalik, kuid praktiline töö koolis lükkati (osaliselt) edasi suve lõppu või sügise algusesse (nt mis vajasid tehnilist või laboratoorset baasi, olid seotud peamiselt/ainult käelise tegevuse ja käeliste oskuste õpetamisega). Seega lükkati edasi praktilise õppe moodulid, mida ei saanud distantsilt õppida.

Teoreetilised teemad toodi tunniplaanides ettepoole, eeldades, et teooriaõpet on distantsilt asjakohasem õpetada. Suvevaheaeg ja puhkused toodi osades koolides ettepoole ning õppetööga, kus fookus oli praktiliste oskuste harjutamisel,

Praktika ettevõtetes

Välispraktikalt toodi õpilased tagasi ja välispraktika katkes. Paljudel juhtudel katkes ka 2020 kevadel praktika ettevõttes või jäi ära. Praktika ettevõttes ja koostöö ettevõtetega sõltus palju õppevaldkonnast ja sellest, milline oli vastava majandussektori olukord ning võimalused praktikante kriisiolukorras tööle võtta. Osaliselt sai õpilasi ettevõttesse praktikale saata, kui vastavad ettevõtted töötasid ja võtsid praktikante. Osade erialade puhul aga ütlesid ettevõtted praktikakohad üles või läksid pankrotti. Osa ettevõtteid ei võtnud ka sügisel praktikante, kuna neil oli endil väga suur koormus ning hirm, et viirus levib noortega. Praktikale olid oodatud praktikandid neis valdkondades, mis kriisi tõttu kasvasid (nt logistika) või said edasi tegutseda

alustati varem augustis. Siiski oli ka juhtumeid, et praktilised tunnid jäidki ära. Osa koole ja kutseõpetajaid (lähtuvalt ka erialavaldkonnast) püüdsid eriolukorras praktilist õpet siiski jätkata, võttes kasutusele uusi meetodeid ja digitaalseid võimalusi (nt videote kasutamine).

Peale eriolukorra lõppu võimaldati osades koolides lõpetajatel siiski kevadel koolis praktika-teemasid läbida, et nad saaksid lõpetada ja kutseeksamid sooritada. Lõpetajatele praktilise töö tegemiseks avati kutseõppeasutus, kus rakendati ohutuse tagamiseks keerulist majasisest logistikat „Koolis olid siis tagatud kõik ohutuse tingimused - nad ei puutunud kokku, kindlatel gruppidel kindlad kellaajad, logistika mõeldi läbi“ (juht).

(sh siseriiklik majutus) jm. Kõige raskem olukord oli turismis ja majutus-toitlustusteeninduses. Üldiselt võimaldati praktikat ettevõtetes teha hiljem, sest kriisi ajal olid ettevõtted kas suletud või töandjad ettevatlikud praktikantide võtmisel (töölukord oli keeruline, haigusohu jm) või keeldusid. Peale eriolukorra lõppu avanesid uued võimalused ettevõtte praktikaks suvel või sügisel.

Sügisel toimus praktikakorraldus enamasti nagu tavaliselt, kuigi teatud sektorites oli olukord ka muutunud. Näiteks IT sektorites ja valdkondades, kus oli võimalik teha kaugtööd ja töötajad töötasid valdavalt kodukontorites, või esines laialdasem kaugtöö rakendamine, muutusid praktikavõimalused ahtamaks.

Uued lahendused praktilises töös / koolikeskkonnas

Kriis sundis näitama üles leidlikkust praktilise õppe läbiviimisel ning rakendati ka uusi meetodeid ja leiti uusi rõhuasetusi praktilises töös. Näiteks põhirõhk pandi (õppe)videode analüüsile „...analüüsisivõime, muud asjad, et, et mis nüüd lahtimõtestamine ja, ja selle sisu väärtus minu jaoks oli tunduvalt-tunduvalt suurem kui tavaline

praktiline kogemus ja erinevates ettevõtete erinevate tasemete ettevõtetes. See oli positiivne, uus kogemus, kuigi standard seda ette ei näe“ (õpetaja).

Praktilise õppe osas püüdsid kutseõpetajad olude sunnil leida ja kasutada erinevaid uusi lahendusi ehk püüti praktiline õpe viia õppijate kodustesse

oludesse. Kasutati õppevideoid, mida otsiti veebist, YouTube'ist jm. Videosid tegid ka kutseõpetajad ja õpilased ise. Videode abil pidid õppijad kodustes oludes praktilisi ülesandeid sooritama oskuste harjutamiseks ja oma praktilisest tööst videoid tegema. Selline praktiline õpe leidis aset näiteks kokanduses, ehituse sisetöodes (siseviimistluses), juuksuri erialal jm. Siinjuures leiti ka uusi, huvitavaid lahendusi, nt tehti praktikana nn

kokashow, mille menüü õpilased ise välja mõtlesid ja videoid Facebook'is esitasid. Juuksuri erialal pidid õppijad tegema iga päev ühe soengu või muu praktilise töö. Võimaluse korral jagati kodus praktiliste tööde sooritamiseks ka vahendeid. Näiteks tootlustamise valdkonnas püüti lähtuda praktiliste ülesannete tegemisel toidupakkide sisust. Sooritatud praktilise töö tulemus laeti Google Drive'i kausta ning jagati kutseõpetajaga.

2.3.2. PRAKTIKAÕPPE TÕHUSUS

Suurem osa kutseõpetajatest (68%) hindas, et distantsõppe ajal praktikaõpe ei olnud tõhus, kuid 18% hindasid, et muutusi ei toimunud. 42% vastanud õppijatest leidis, et neile õpetati praktilisi oskusi vähem, võrreldes tavapärase olukorraga. 29% kutseõppijate hinnangul selles osas muutust ei toimunud ja 29% kogesid isegi enam praktiliste oskuste õppimist distantsõppel (vt ka tabelid 10, 12, 13)

Kirjeldades praktikaõpet oma koolis, olid nii juhid kui kutseõpetajad üldiselt arvamusel, et kogu praktikaaga ei saadud efektiivselt kasutada, kuna kõike ei saanud teha kaugõppes digivahendeid kasutades. Osa praktikast võis tegemata jääda, mistõttu praktikaõppe kvaliteet sai kannatada. Kuigi koolid ja õpetajad tegid suuri jõupingutusi praktikaõppega hakkamasaamiseks, oli mitu põhjust, miks see jäi siiski vähem tõhusaks kui tavatingimustes:

► Praktiliste ülesannete jaoks kasutati virtuaalseid vahendeid, kuid kutseõpetajatele sai selgeks, et käelisi oskusi niimoodi jätkuvalt omandada ei saa omandada „...ja kui see olukord oleks nagu jätkanud, kui see oleks nagu varem hakanud, siis mingil hetkel oleks tõstnud käed üles, ütles, et liht-

salt enam ei noh, ei ole ju mõtet -praktilisi oskusi õpetada distantsilt“ (õpetaja).

► Nii praktika ettevõttes kui ka praktiline töö koolis, kuigi see osadel erialadel toimus ka eriolukorras, jäi kutseõpetajate hinnangul ühekülgseks, kuna polnud võimalik kõiki vajalikke praktilisi oskusi harjutada ja kõiki õppekava järgseid pädevusi omandada.

► Ka uusi meetodeid ja lähenemisi kasutades jäi praktikaõpe ikkagi ühekülgseks, kuna kodustes tingimustes ei olnud tegelikke õigeid vahendeid „Kui sai kodus midagi teha, siis sai, kui üle poole praktika sai tehtud, siis oli juba OK. Kui ei, jäi praktiline õpe tegemata...ei saa praktikast rääkida, sest kohati jäi see lausa ära“ (õpetaja).

► Kuna praktilise õppe võimalused distantsõppes olid väga piiratud ning kogu praktika-aga ei saanud efektiivselt kasutada, tehti ka hindamisel suuri järeleandmisi. Kui kodus oli võimalik üle poole praktika mahust sooritada, siis jääd sellega rahule ja tulemus pandi välja. Paraku kui kodustes tingimustes ei olnud võimalik praktilisi töid sooritada, siis see jäi tegemata.

Järeleandmised praktika kvaliteedis

“Latt lasti alla” – osade erialade puhul praktika jäi tegelikult ära, kuid õpilastel lasti siiski lõpetada suhteliselt väheste praktilise kogemusega/ või koguni ilma selleta. Osade erialade puhul, kus on valdavalt praktilised tunnid ja suur osakaal

käelistel tegevustel ning praktika osakaal suur (nt mööblirestauraatorid, tislerid), on kutseõpetajate sõnul siiski võimatu kaugõppes õpetada. Seda seetõttu, et oskuste õppimiseks on vaja nii tööpinke kui ka õigeid töövõtteid – nn varjatud,

kogemuslikku teadmist, mida distantstsilt ja digivahendite vahendusel õpetada ei saa. Raske on distantstsilt õppida praktilisi oskusi ka siis, kui

praktilise töö sooritamine nõuab kalleid seadmeid või laboreid.

Tekkis suurema pandlikkuse vajadus praktikaõppes ja standardid osutusid mõttetuiks

Kriis näitas vajadust olla praktilise õppe korraldusel paindlik ja mitte järgida standardeid iga hinna eest. Väga palju tunde “kirjutati korstnasse”, st et ei saanud järgida praktika ajamahu norme (tunnid) ja neist kinni pidada, vaid sisu

(tegevus) sai olulisemaks praktika sooritamisel ehk siis et vajalikud pädevused/õpiväljundid saaks saavutatud. Osadel juhtudel selgus kutseõpetajate arvates, et ka väiksema tundide arvuga on võimalik vajalikud pädevused saavutada.

Õpilaste hinnagud praktikaõppele erinevatel erialadel

Õpilaste jaoks, kellel toimus kriisiajal praktikaõpe, oli see üks raskemaid asju kaugõppe ajal. Erinevate erialade õppijate kogemused rääkisid

sellest, kuidas praktikaõpe kaugõppel oli vähem tõhus kui tavaõppes.

TOITLUSTUSE VALDKOND:

„Laboreid oli samuti raske kodus teha, sest tooraine on kallis ja paljusid asju pole poest saadagi, nt koka erialal retseptides antud tooraineid polnud kõiki kodus olemas“ (õppija).

„Nüüd kui oleks just kõige rohkem vaja professionaalsemat abi ja näpunäiteid, siis hakkas eriolukord pihta, ja pidime paljud kondiitritooted kodus

ise tegema oma oskuste järgi“ (õppija)

„Minul oli eelis, sest olen kõiki tooteid teinud varasemalt ka koolis aga teised klassikaaslastel polnud aimugi, kuidas mingit toodet teha ja tuli halvasti välja...neil oleks võinud olla võimalus kooli tulla ja teha tooteid professionaalse pilgu all“ (õppija)

MUUSIKA VALDKOND:

Osa muusikaõpet (nt kvarteti ja kammeransambli õpe) jäid pausile, kuid osa püüti siiski videovahendeid kasutades edasi teha. Õpilaste arvates jäi see siiski hädaabinõuks.

„...alguses oli väga imelik kaamera ees laulda või klaverit mängida. Pärast pidi ju seda vaatama ja nägema kõike, mis halvasti tegid ja saatma

õpetajale, kes samuti nägi kõike, mis halvasti tegid. Ühe laulu või loo lindistamine venis tihti mitmetunniseks protsessiks, kus iga uus versioon oli veel vähem rahuldustpakkuv kui eelmine“ (õppija).

„Minu jaoks oli kõige keerulisem eriala(tunde), klassikalise laulu, tunde teha. Tunnid toimusid küll video kaudu aga see polnud piisav“ (õppija).

ÕMBLUSERIALAD:

Praktiliste õmblustööde tegemine kodus ei toimunud hästi, sest see on väga praktiline eriala ja kodus polnud vajalikke masinaid.

„Mul on kahju et, õpetajate tarkus on läinud vett vedama, tegime ära ainult miinimumi sest arvuti

teel on ikka väga keeruline õmblemist õppida. lisaks ei osanud ma arvutiga oma häält kuuldavaks teha, nägin ja kuulsin õpetajat ja teisi aga keegi ju ei viitsi ääre pealt lugeda minu kirjutisi“ (õppija).

TURISMIVALDKOND:

Loodusgiidi õppekavas on 50% õppest ettenähtud toimuma vabas looduses või ka linnaruumis – distantsoppe puhul jäid ära kõik giiditud reisirid, matkad, loodusobjektide külastused jms.

„Saime küll ülesandeid, mida oma kodulähedases looduses täita tuli, kuid reisi- ja matkapraktika

jäid puudu, samuti looduses, nõ lives oma esitluste tegemine, st reaalses olukorras loodusobjektide tutvustuste tegemine. Selle asemel tuli meil teha videoettekandeid võimalusel ise kuhugi sõites (kellel isiklik auto olemas), kuskilt, nt Mustamäe-Lasnamäe hoovist, või oma kodust, tubastes tingimustes“ (õppija).

Kaugõpe sundis koole tegema suuri ümberkorraldusi, et praktikaõpe õppekava järgselt läbi viia. Kuigi üldjoontes praktikaõppe aeg rohkem või vähem kahanes, püüti õppekava väljundeid siiski saavutada. Samas on kõik osapooled hinnanud, et praktika kvaliteet kaugõppes sai kannatada. Kaugõppe sundis koole praktiliste oskuste ja pädevuste hindamisel järeleandmisi tegema. Juhid ja kutseõpetajad ning eriti õppijad jäid seisukohale, et praktiline õpe jäi poolikuks ja käelisi tegevusi ei saanud kaugõppes (korralikult) omandada.

3. KOKKUVÕTTEKS: KAUGÕPPE ÕPPETUNNID JA OMANDATUD OSKUSED

Siin peatükis antakse ülevaade, kuidas erinevad osapooled – juhid, kutseõpetajad ja õpilased mõistsid õppetunde, mida äkiline üleminek kaugõppele võimaldas ja kuidas nad hindasid oma uusi oskusi, mida kaugõppe olukorras õpiti.

Enamik **juhte** pidas kaugõppe perioodil saadud kogemusi väärtuslikeks. Suurem osa juhte leidis ka, et kutseõpetajad on distantsõppe jooksul oluliselt muutnud oma õpetamist enam vastavaks õppija vajadustele. Lisaks usuvad juhid, et pärast distantsõppe kogemust muudavad nende kooli kutseõpetajad oma õpetamist põhjalikult (vt ka Tabel 2).

Juhid oma intervjuudes kinnitasid, et tagasipöördumist endise töö- ja õppekorralduse juurde ei tule. Nad leidsid, et COVID-19 kriis 2020. aastal oli hea kogemus õpetajatele, sest kriis sundis kasutama uusi (digi)võimalusi, mida tõenäoliselt ka edaspidi kasutatakse. Koolides tehakse kriisi õppetundide analüüsi, et tulevikus kriisid nii ootamatud poleks. Nii nt anti kutseõpetajatele aega enne puhkust (kevad 2020) teha ettevalmistusi tulevikuks.

Juhid nägid ette planeeritavaid tegevusi, mis aitaks sarnastes olukordades koolidel paremini hakkama saada.

► E-õppe korraldus ja head tavad „Hea oleks eelnevalt läbi töötada ja kokku leppida e-õppe korraldamise põhimõtted, et õppetöö poleks õpilase jaoks liiga kirju ja killustatud. Kindlasti vajaks ülevaatamist e-õppe head tavad“ (õpetaja).

► Koolisisese kommunikatsiooni parandamine (konkreetsemaks, täpsemaks), rühma-juhtide ja õpilaste vahelise kommunikatsiooni tugevdamine.

► Tehnoloogilise kui ka kutseõpetajate valmisoleku kasvatamine. Näiteks enam kasutusele võtta digilahendusi, viia läbi täiendusõppe kursused, e-keskkonna osas leida kesksed lahendused, e-õppe osakaalu suurendamine õppekavades, kaugõppe päevade korraldamine, e-õppematerjalide ülevaatamine ja uute koostamine, ühtne lähenemine õppevahenditele koolis/õppevahendite koordineeritud loomine ja võimalus koosolekutel distantsilt osaleda.

► Kutseõpetajate koostöö. Sama mooduli ja õppekava õpetajate koostöö tugevdamine, kuna õpetajate koostöös tuli kaugõppe hästi välja. Moodulisene ja õppekava-ülene koostöö, selgitamaks, mis on kõige olulisem õpiväljundite saavutamiseks, parandada tuleks hindamisülesandeid jne.

► Õppetöö paindlikkuse kasv, sh kaugõppe nädalate korraldamine, anda õpilastele aega õpitu ja kogetu mõtestamiseks, paindlike veebilahenduste kasutuselevõtt, hindamise paindlikkuse kasv jm.

► Praktilist õpet veebis enam teha ei taheta, otsitakse alternatiive praktiliseks õppeks.

► Koduste töö- ja õppimistingimuste selgitamine. Nii kutseõpetajate kui ka õpilaste koduse digitehnika olukorra (internet, arvutid) ja arvutite kojulaenutamise vajaduse selgitamine.

Küsitlustulemuste põhjal on näha, et osa (37%) kutseõppijaid leidsid, et nad on omandanud

täiendavaid uusi oskusi, mida tavaolukorras õppida ei oleks saanud, kuid vaid veidi vähem (30%) õppijaist leidis, et nad ei ole uusi oskusi õppinud (vt ka tabel 13). Õpetajad olid õppijate uute oskuste omandamise osas tunduvalt optimistlikumad – 65% õpetajatest arvas, et õppijad on uusi oskusi omandanud (vt ka tabel 13). Õpilaste hinnangud uute oskuste õppimise osas polariseeruvad, nagu ka nende hinnangud kaugõppe tõhususele ja meeldivusele. 46% kutseõppijatest meeldis iseseisev õppimine distantsõppe perioodil ja tundus olevat tõhus, 32% aga mitte.

Kutseõppijate vabad vastused küsimusele “Millised olid oskused, mida omandasid distantsõppe vältel?” saab jagada viide rühma: 1) ei õppinud midagi; 2) üldoskused, eneseregulatiivsed ja enesekohased oskused; 3) digioskused 4) erialaga seotud praktilised oskused ja 5) õppetööga mitte otseselt seotud oskused. Avatud küsimustele olid lisanud oma vastuseid 101 kutseõppijat.

► 25 õppijat (25%) nimetas, et ei õppinud midagi uut või siis midagi enam, kui nad tavaõppes oleksid õppinud. Mõned üksikud ei osanud öelda, milliseid oskusi nad kaugõppe perioodil omandanud on „Sama mida oleksin õppinud koolis. *Distantsõppe ise ei õpetanud mulle lisa teadmisi*” (õppija). Seejuures oli ka erinevaid negatiivseid kogemusi „*Harjusin mõttega, et ma mitte midagi ei jõua ja teen kodutööd veel pool suve*” (õppija); „*Ei omandanud midagi uut. Närvid läksid läbi*” (õppija); „*Sain aru, et ma ei tule sellega [kaugõppega] toime*” (õppija).

► Kõige enam – 31 õppijat (31%) nimetasid, et nad õppisid üldoskuseid, eneseregulatsiooni ja enesekohaseid oskusi. Sh õppisid nad paremini aega planeerima ja aja raiskamist vältima, iseseisvalt vastuseid otsima ja ülesandeid lahendama ning hakkama saama, prioriteete seadma ülesannete lahendamisel „*Iseseisev õppimine, ilma õpetaja abita ning sain väga hästi hakkama*” (õppija); „*Põhiline oli see, et sain aru enda aja organiseerimis oskustest paremini ning, et mul on kõvasti rohkem tahet seda (kaugõppes) teha, kui kooli vedada end*” (õppija). Õppijate endi meelest arenesid mõned isiksuslikud jooned/omadused nagu näiteks õpiti kannatust, distsipliini, vastutustunnet „(õpitud) oskused olid ...enesedistsipliin ... et

nüüd istu maha ja õppi kaua vaja on ..mul oli see varem ka juba ... oskus probleemid ise lahendada ning veidi täiskasvanuks muuta” (õppija). Mõned õppijad märkasid metakognitiivsete oskuste (oskused mõelda oma oskustest ja mõtlemisest) arengut „Õppisin ennast rohkem tundma, kuidas saan hakkama kriisi olukorra ajal” (õppija).

► Üldoskuste – suhtlemis- ja koostööoskuste ning kriitilise mõtlemise arengut nimetati üksikjuhtudel samuti. Üks vastaja märkis, et on hakanud õppimise vajalikkusest aru saama. „*Kriitiline mõtlemine on teravam! Infot on nii palju ja vahepeal leidsin ennast viibimas leheküljel, lugemas uudist, mis mitte kuidagi käesolnud tööga paralleelne ei olnud. Pidin kähku aru saama, kus jookseb piir produktiivse andmetöötluse ja kõrvalise melu vahelt. Nüüdseks olen isegi sotsiaalmeediast lahti öelnud, sest seal ringleb palju ebaolulist teavet, Kasutan uudiste kanaleid uudiste lugemiseks ja Messengeri kaugete sõpradega suhtlemiseks. Alles on ka veel YouTube, aga hüvasti Instagram, Twitter, Facebook ja teised samasulelised. Pärast digiõpet on minu jaoks internet ainult uute teadmiste varamu ja tähtsate inimestega ühenduse hoidja*” (õppija).

► 30 õppijat (30%) nimetasid, et nad õppisid erinevaid digioskusi. Nimetati arvutioskusi (alates klaviatuuri kasutamisest kui uute programmide õppimiseni), veebikeskkondade kasutamist, videote tegemist, erinevate veebivõimaluste kasutamist info otsimiseks, e-õpikute kasutamist jm.

► Vähem – 13 õppijat (13%) – ütlesid, et õppisid õpitava erialaga seotud praktilisi oskusi. Nende oskuste õppimine oli seotud peamiselt peamiselt teeninduserialasid õppijatega (toiduvalmistamise, juuksuri oskused), ehituserialdega, muusika erialadega.

► 2 õppijat (2%) nimetasid, et nad on distantsõppe ajal õppinud õppetegevuse väliseid oskusi või teadmisi (nt muruniitmine, fotografeerimine jm). „*Sain panna palju vaba aega isaga garaažis ehitades palgikäru, kanakuuti, puulõhkumismasinat, enda algatuslikult restaureerida vanu velgi ja teha auto tiivale rooste eemaldus ja värvimist. Sain ka rohkem aega, et õppida autokooli materjale ja kogeda rohkem autosõidu kogemust*” (õppija).

Selle kohta, mida peaks kaugõppe olukorras tulevikus teistmoodi tegema, avaldas vabades vastustes küsimusele *“Mida saaks järgmine kord teisiti teha, kui distantstõppe peaks vajalik olema?”* arvamust 115 õpilast. Vastused jagunesid üheksaks erinevaks kaugõppe aspektiks/asjaoluks, mida tulevikus peaks teisiti tegema. Ühe vastaja vastuses võisid sisalduda erinevad asjaolud.

► Suhteliselt väike hulk – 6 õpilast (5%) leidis, et ei taha enam kaugõpet ja nad ei hakka osalema või siis annavad kohe alla *„Oo ei, ma võtaks siis paberid välja, rohkem ei kannataks ja ...distantstõppe asemel võiks toimuda õpe koolis väikestes gruppides“* (õppija).

► Kõige enam õpilasi, 32 õpilast (28%) arvasid, et tulevikus peaks olema vähem (korraga) õppida, rohkem selgitusi, rohkem ja kiiremat tagasisidet *„Kui öelda tõsiselt- distantstõppe ajal ühe nädala jooksul väsisin rohkem kui õppeaasta algusest distantstõppele- liiga suur arusaamatu info hunnik millest ei saa aru. Näiteks seadustega küsisin abi tuttavate juristide käest.; Õpetajad annavad rohkem õppida kui tunnis jõuaks ära teha, nagu äkki võiks rahulikumaks minna ja mitte üle pingutada, me oleme ju ka inimesed, mitte robotid“* (õppija).

► Peaks olema üks veebikeskkond õppimiseks, kus kogu õppetöö toimub – 7 õpilast (6%).

► Peaks olema enam videotunde, selle asemel, et saada iseseisvaks koduseks tööks pikki tekste. Video vahendusel suhtlemine motiveerib ja annab võimaluse suhelda õpetaja ja kaaslastega (24 õpilast, 21% vastanuist).

► 4% vastanutest (5 õppijat) leidis, et tulevikus peavad olema paremini läbi mõeldud õppematerjalid.

► 8 õpilast (7%) leidis, et praktika tuleks teisiti korraldada, praktilised tunnid peaksid toimuma koolis; kui aga kodus on vaja praktilisi oskusi õppida, siis selleks on vaja eraldi ettevalmistust (nt materjale, selgust, et õpilaste kodus on vajaliku võimalused olemas, juhiseid ja hindamist).

► 10 õpilast (9%) arvab, et tulevikus peaks koolipoolne kaugõppe korraldus olema parem, sh koolist tulev konkreetne ja selge kommunikat-

sioon, parem tehnika, parem/paindlikum õppekorraldus, sh planeerida puhkepausid, paindlikum hindamine

► 9 õpilast (8%) aga tegi järeldusi enesekohaseid järeldusi, st et nad peaksid ise tulevikus paremini enesejuhtimisega hakkama saama.

► Ligi viiendik (21%, 24 õpilast) vastanutest aga arvas, et pole vaja midagi teisiti teha, sest kas ei saagi kaugõppes teisiti/paremini teha või et nii oligi hästi.

Enamik **kutseõpetajatest** (84%) peavad kaugõppe perioodil saadud kogemust väärtuslikuks. Kaugõppe kogemus mõjutas kutseõpetajate uskumusi tehnoloogia kasutamise kohta. Üle poolte kutseõpetajatest (69%) mõistsid tänu distantstõppele, et tehnoloogia on tõhus vahend õppesisu jagamiseks ja 60% hinnangul saab seeläbi uusi teemasid tutvustada õppijatele. 60% kutseõpetajatest on seda meelt, et nad jäävad ka edaspidi rohkem kasutama tehnoloogilisi võimalusi oma õppetöös, kui nad olid teinud seda varasemalt. Osadel õpetajatel tekkis nn ahhaa efekt – uus mõistmine, et ka kaugõppes on võimalik õppetööd teha.

Kriisiaja peamised õppetunnid kutseõpetajate jaoks selgusid õpetajate intervjuude alusel. Esmalt selgus, et alguses anti õpilastele liiga palju iseseisvaid töid kodus, kuna arvati, et õpilased laisklevad kodus ega mõistetud, kui palju tegelikult asjad õppijalt uues olukorras (ilma õpetajate selgitusteta ja kiire tagasisideta) aega võtavad. Paar nädalat olid õpilased ülekoormatud, kuid siis vaadati asjad ümber. Teiseks selgus, et hindamisjuhendid ei sobinud. Näiteks ei olnud kriteeriumeid eristava hindamise puhul ning hindamisel puudus vajalik paindlikkus. Kuid sellest olukorrast on õpitud ja koolides tegeletakse sellega. Kolmandaks tekkis lõimimist ja õpetajate paremat koostööd. Näiteks teooria tundides kooskõlastati praktika jaoks antud ülesanded, et vältida õppetöö killustumist üksikute/eraldisivate iseseisvate ülesannete vahel ja õpilaste ülekoormamist. Tehti koostööd ka tagasisidestamisel *„Kui alul õpetajad, igaüks ise andis mingi ülesande, siis me otsustasime, et hakkame andma siukseid ühiseid ülesandeid, mis hõlmab erinevaid mooduleid. Näiteks seal on matemaatika, eesti*

keel, inglise keel [õpetajad] on omavahel ühe ülesande andnud, seal on eriala, tuleb juurde, et me hakkasime seda teed minema, õpetajad tegid järjest rohkem koostööd“ (õpetaja).

Õpetajad õppisid kriisiaja kogemuse tõttu mitmeid uusi oskusi:

► Kodust meeskonda juhtida (informeerida, koordineerida); selleks pidi ülesanded paremini läbi mõtlema, mitte linnukese pärast tegutsema;

► Enesedistsipliini ja ajaplaneerimist; mitmekesiste tööülesannete kontekstis tuli süstematiseeritumalt tegutseda ja oma tegevusi paremini planeerida. Digioskustega samaaegselt (videote tegemine, filmimine) oli vaja paremaid kirjakeele oskusi, oskust end kirjalikult täpselt väljendada jm;

► Digioskused arenesid kiiresti, sh oskused kasutada erinevaid digikeskkondi, jagada video-faile, luua ja põimida (digi)õppematerjale jm. Enam muret oli õpilaste enesejuhtimise pädevuse toetamisega;

► Koosolekute pidamine distantstilt digikeskkonnas, mis oli suur võit kriisi ajal aja säästmisel;

► Õpetajad on hakanud enam huvi tundma, kuidas digiasjadega (edaspidi) toime tulla, nt õppe-materjali üles panna, oskus hoida asju pilves, mitte arvutis jt;

► Koostöö olulisus tuli väga hästi välja, koostööskused paranesid, kuid kitsaskoht on õpetajate enda initsiatiiv koostöö loomisel; algul kõik kapseldusid, hiljem otsisid enam koostööd. Samas on õpetajatel vaja enam aega koostööks ja asjade ettevalmistamiseks.

Kriisiaeg on toonud kaasa muutusi õppetöö korralduses kutseõppeasutustes, sh nt kursusejuhendajate süsteemilt minnakse üle mentoritele, et õpilasi ka psühholoogiliselt toetada. Kasvanud on kutseõpetajate julgus võtta ette uusi asju, teha teistmoodi, luuakse uusi, kontsentreeritumaid ja parema visuaaliga õppematerjale „...et sisu edasi anda peamiselt, täpsemalt enda jaoks nagu täiesti materjale ümber [teha] ja võtsingi nagu sellepärast, et ma tahtsin sisu anda edasi, mitte lihtsalt seda pläägutamist, et mida muidu teeme seal, noh, eks seesama aja raiskamine õpilase vaates, et tal ongi igav, et ta tuleb siia kuulab, venitatakse seda aega lihtsalt“ (õpetaja).

Kaugõppe kogemus osutus väärtuslikuks õppetunniks koolides ja arvati, et tavaõppe viiside juurde enam tagasi ei pöörduta. Kaugõppe olukord näitas kätte kitsaskohti ja õpetas palju.

Uusi õpitud ja kasutatud digilahendusi ja -oskusi koolikorralduses ja õppetöös hakatakse kasutama ka tulevikus. Koolides juba toimub ümberkorraldusi ja on plaane digivõimekuse ning koostöö tõhustamiseks, koolisisese kommunikatsiooni parandamiseks jm.

Õpetajate jaoks andis kaugõppe kogemus tõe digivahendite kasutamiseks, digioskustega koos muutus ka koostöö tõhusamaks. Samas tõi kaugõppe esile ka väljakutsed, sh nt sobivate õppemeetodite ja -materjalide puuduse ning selge arusaama, et õppijate enesejuhtimise pädevused on võtmeküsimus tõhusama kaugõppe juures.

Kuigi üle poolte õppijatest tundsid, et kaugõppe kogemus on pigem positiivne, siis umbes 30% õppijate jaoks oli kaugõppe kogemus pigem negatiivne – see ei olnud tõhus, võrreldes tavaõppega ega toonud kaasa uute oskuste õppimist. Üld- ja enesejuhtimisoskuseid ning digioskusi õpiti kõige enam, praktilisi oskusi vähem. Õppijate meelest tuleks tulevikus kaugõppes muuta eelkõige õppetöö korraldust koolis ja kohandada õppetöö selgemaks ja paindlikumaks.

4. ETTEPANEKUD

2020 kevadise kaugõppe kogemuse uuring kutseõppeasutustes juhtide, kutseõpetajate ja kutseõppijate hinnangute alusel annab aluse teha järgnevad ettepanekud.

► Kaugõppeks vajaliku digitaristu arendamine. KOV/koolid peaksid selgitama vajaduse ja toetama õppijad, kel pole kodus kaugõppeks vajalikke tingimusi, eelkõige normaalset internetiühendust ja arvutit. Ca 14% õppijatest ütlesid, et neil pole oma arvutit; jagamine pereliikmetega tõi kaasa stressi ja huvi kaotust õppimise vastu. Selliseid õppijad on enam halvema sotsiaalmajandusliku taustaga peredes. Õpetajate/koolide varustatuse tagamine arvutitega nendel juhtudel, kui õpetajad peavad jagama oma arvutit pereliikmetega.

► Praktilise õppe toetamine. Praktiliste oskuste osas tekkisid kohati suured õpilüngad. Praktiline õpe, sõltuvalt erialast, kas lükati edasi, prooviti õpetada oskusi õppijate kodustes tingimustes või jäeti ära.

► Luua enam hübriidõppe võimalusi praktiliste oskuste omandamiseks, sh ka koostöös ettevõtjatega. Eraldada koolidele ressursse, planeerimaks praktiliste oskuste omandamist hübriidõppe korras, väikestes gruppides/paarides, eriti neil erialadel, kus pole võimalik praktilisi oskusi õppida kaugõppe korras, sh tehnilistel erialadel, aga ka häid käelisi oskusi ja õppimiseks spetsiifilisi seadmeid nõudvatel aladel.

► Õpetajate ja õpilaste enesejuhtimise oskuste toetamine. Soovituste (juhendite, meetodite) loomine/koolitamine aja planeerimise jt eneseregulatiivsete oskuste toetamiseks. Vajalikud on konkreetsed (valdkonna/eriala-spetsiifilised)

juhendid kutseõppijatele, ja koolitused kutseõpetajatele, toetamaks õppijate elukorraldust kaugõppes, mida võiks koos luua ka ettevõtjatega. Pooltel kutseõppijatest oli raskusi, kuid ca 23% vastanud kutseõppijatest ei saanud enesejuhtimisega (õppimise eesmärgistamise, aja planeerimisega) hakkama.

► Pakkuda õppijatele regulaarselt konsultatsioone ja süsteemsemat sõnalist tagasisidet, kuna see toetas õppijate enesejuhtimise oskust ja motivatsiooni.

► Õpetajatele anda suurem autonoomia ja volitused õppekava kohandamiseks ja standarditest johtuvate reeglite lõdvendamiseks. 2020. aasta kevade kogemus näitas, et õppekava tuli tahes-tahtmata kohandada. Vähemalt nädala kaupa ja (õpetajate)koostöine planeerimine peaks olema norm – see säästaks nii õppijate kui õpetajate aega ja vähendaks stressi.

► Luua koolideülene kaugõppeks sobivate õppematerjalide (meetodid, keskkondade kasutamise lihtsad juhendid jm) keskkond, mis toetavad iseseisvat õppimist ja individuaalset tagasisidesdamist. Nt simulatsioonide kasutamise võimaluste laiendamine (koolitused ja lisaressursid), valdkonna-põhiste metoodiliste videote loomise toetamine, õpetajatele õppevideode tegemise koolitused ja võimalused.

► Eraldada enam vahendeid õpetamiseks (aeg ja raha), sh nt väikestes gruppides praktiliste tööde

tegemiseks, praktiliste oskuste õpetamiseks/harjutamiseks kodustes vm koolivälistes tingimustes (nt kokandustunnid kodudes distantsilt).

► Õpetajate töökoormuse kasvu korvamine: õpetajate töökoormus kasvas (ca 75 % kutseõpetajatest tundis, et nende töökoormus on kasvanud). Tagada koolidele ressursse, mis võimaldaks enam planeerida töökoormusesse koostööle mõeldud aega.

► Mõned kutseõppeasutused (sh ka õpetamise valdkonnad – tervis ja heaolu, informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogia, aga ka osaliselt teeninduse valdkonnad) said eriolukorras paremini hakkama. Seetõttu tuleks riiklikul tasemel toetada heade praktikate ülevaadete loomist ja koolidevahelist jagamist, et edukatest kogemustest saaksid ka teised koolid õppida.

► Toetusmeetmete ja õppematerjalide loomine HEV õpilastele kutseõppes.

► Suurel osal õppijatest puudus valmisolek distantsõppes digikeskkondades õppimiseks. Seega tuleb kindlustada õppijatele koolis kokkulepitud veebikeskkondade ja õpiahaldussüsteemide (nt Moodle) kasutamise oskused.

► Vaatamata koostöö tähtsustamisele, pole kutseõpetajate koostöö võimalused hästi kasutatud. Seega tuleb jätkuvalt toetada kutseõpetajate vahelist koostöist tegutsemist, kuna see avaldab positiivset mõju õpetajate professionaalsele arengule, sh õppijate õppimise toetamisele. Toetada tuleb kutseõpetajaid koostöiste lõimitud ülesannete loomisel, mis oleksid seotud vajalike erialaste teadmiste ja oskuste kujunemisega ning õpiväljunditega. Loodud ülesanded peaksid sisaldama selgeid tööjuhiseid koos hindamiskriteeriumite ja sooritamisele planeeritud asjakohaselt analüüsitud ajakuluga. Seeläbi on võimalik vähendada üksikute ülesannete andmist õppijatele ja välis- tada õppijate kurnatust, ülekoormamist ning huvi langust õppimisel.

LISA D

LISA 1

Kutseõpetajate rakendatud õpetamispraktikad

	Liittunnus	Algtunnused	α	M/SD
1	Arutelu iseseisvalt õpitud materjali alusel	Suunasin õpilasi õpitud materjalile täiendavaid materjale juurde lugema, kuulama jms Julgustasin õpilasi oma arvamust väljendama õpitud sisu osas	0,61	M=2,83 SD=0,68
2	Paaris õppimine ja tagasisidestamine	Andsin iseseisvaks õppimiseks paaris/rühmades ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist lahendada Suunasin viima läbi projektõppe tegevusi paaris/grupis Suunasin erineva tasemega õpilasi koos ülesandeid lahendama Lasin õpilastel teineteist hinnata	0,64	M=1,54 SD=0,49
3	Virtuaalsest õpiskonnast lähtuv tagasiside ja õpilase toetamine	Küsisin suulist tagasisidet virtuaalsete kohtumiste vahendusel Zoomi, GoogleMeets jms vahendusel läbiviidud tunnid Personaalselt suhtlust õpilasega (videokõne)	0,82	M=2,33 SD=0,89
4	Veebirakendused õppetöö läbiviimisel ja tagasiside andmisel	Veebirakendused ülesannete lahendamiseks (LearningApps, Math99, Kahoot, ...) Google Classroomi (kasutati õpilastele tagasiside andmiseks)	0,66	M=2,16 SD=1,05
5	Diferentseeritud õpetamine ja tagasiside	Andsin sama teema osas erinevatele õpilastele erineva raskusega või sisuga ülesandeid Andsin erinevatele õpilastele erinevaid tähtaegasid ülesannete sooritamiseks Hindasin õpilasi erinevalt, lähtudes nende võimetest	0,63	M=2,19 SD=0,73
6	Õpilasest lähtuv õpetamine ja tagasiside formaalselt digitaalsete õppematerjalide ja kanalite kaudu	Rakendasin selles aines teiste ainetega lõimitud õpitegevusi Panin õpilastele esitatud tööde eest hindeid Õpetasin erinevaid teemasid erinevatele õpilastele Kasutasin digitaalset õppevara (Opiq, eKoolikott) Tagasiside andsin eKooli/Stuudiumi kaudu Tagasiside andsin e-posti teel	0,60	M=2,25 SD=0,58
7	Õpiraskustega õpilase toetamine	Pakkusin neile ja viisin läbi individuaalseid konsultatsioone või nõustamist Viisin läbi individuaalseid konsultatsioone või nõustamist, kui nad ise või nende vanemad seda palusid Viisin läbi ainetunde/konsultatsioone väiksemas rühmas Tegin individuaalseid kohtumisi õpilastega vastavalt nende edasijõudmisele	0,80	M=2,11 SD=0,71

Üksiktunnused		
8	Andsin iseseisvaks õppimiseks ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist lahendada	M=2,85 SD=0,82
9	Lasin õpilastel ise ülesandeid koostada õpitud materjali põhjal	M = 1,67 SD= 0,79
10	Lasin viia läbi iseseisvaid katsetusi, uurimuslikke tegevusi, mille tulemused palusin endale saata	M = 1,92 SD= 0,83
11	Suunasin kirjalikke töid (referaate, jutustusi, esseesid) kirjutama	M = 2,16 SD= 0,96
12	Suunasin õpilasi loovate tegevuste juurde (käelised tegevused, õuetegevused)	M = 1,92 SD= 0,95
13	Lõin ise ülesanded (MS Word jms lahendused)(tehnoloogiline lahendus)	M=2,90 SD=1,08

Märkus. Kutseõpetajad andsid oma hinnangud neljapalliskaala, kus 1 tähistas “üldse mitte”, 2 “üksikjuhtudel”, 3 “iganädalaselt” ja 4 “igapäevaselt”.

LISA 2

Kutseõpetajate koostöised tegevused liittunnustena

Liittunnus	Üksiktunnused	α	M/SD
Kutseõpetajate hinnangud koostööle sama õpperühma õpetajate kolleegidega	Arutasime koos sama õpperühma õpetajatega läbi õpilastelt saadud tagasiside vähemalt kord nädalas Teiste sama õpperühma õpetajatega arutasime vähemalt kord nädalas läbi kogu õpilaste õppimise sel nädalal ja planeerisime järgmise nädala tegevused <i>Skaala: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti</i>	0,91	M=3,69 SD=2,10
Veebikohtumised kollektiivi või ühe valdkonna kutseõpetajatega distantsõppel	Veebikoosolekud kogu kollektiiviga Koosolekud eriala õpetajatega Arutlesime ja jagasime informatsiooni veebikogukonnas (näiteks Google Groupis) <i>Skaala: Üldse mitte / Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt</i>	0,70	M=2,26 SD=0,73
Koostöine õpetamine, selle kavandamine ja tagasiside kogumine distantsõppel	Töötasime ühiselt materjalide, dokumentidega veebis Jagasime infot ja materjale e-posti teel Viisime õppetööd koos läbi Kavandasime ühiselt tagasiside kogumist õpilastelt Kavandasime ühiselt tagasiside kogumist vanematelt distantsõppe perioodi kohta <i>Skaala: Üldse mitte / Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt</i>	0,82	M= 1,97 SD= 0,67

Õppetöö korraldus, tehnoloogia kasutamise seotud uskumused			
Kutseõpetaja ajakulu õppetöö ettevalmistamisele ja hindamisele	Järgmise päeva õppetegevuste planeerimine Ülesannete/õppematerjalide koostamine ja ülesseadmine Õpilaste hindamine Õpilastele tagasiside andmine Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine <i>Skaala: 1= Ei kulugi/ 2= kuni 0,5 tundi/ 3= 0,5-1 tund/ 4= 1-2 tundi/ 5= 2-3 tundi / 6= 3-4 tundi / 7= 4-5 tundi / 8= rohkem kui 5 tundi</i>	0,82	M=4,34 SD=1,29
Kutseõpetajate tehnoloogilised uskumused distantsõppe perioodist lähtuvalt	Distantsõppe perioodil mõistsin: Tehnoloogia on tõhus vahend õppesisu jagamiseks Tehnoloogia on tõhus vahend koostöö soodustamiseks Tehnoloogia on tõhus vahend uute teemade tutvustamiseks õpilastele Jään tulevikus võrreldes varasemaga tehnoloogilisi võimalusi oma õppetöös rohkem kasutama <i>Skaala: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti</i>	0,89	M=4,91 SD=1,54
Kutseõpetajate teadlikkus õpilaste olukorrast			
Kutseõpetajate teadlikkus õpilaste olukorrast ja võimalustest distantsõppel õppimisel	Olin teadlik teguritest, mis mõjutasid minu õpilaste võimalusi distantsõppes osaleda: Tehnoloogiliste seadmete kasutamise võimalused õppetöös osalemiseks Interneti kasutamise võimalused Oma nurk õppimiseks Pere keeruline olukord (vanema töökaotus jms) <i>Skaala: 1 - Ei olnud teadlik; 2 - Pigem ei olnud teadlik; 3- Ei oska öelda; 4 - Olin enam-vähem teadlik; 5 - Olin täiesti teadlik</i>	0,80	M=3,45 SD=0,83

LISA 3.

Õpilaste eneseregulatsiooni liitunnused õppimisel

I liitunnus: Oma õppimise eesmärgistamine, Cronbach's Alpha 0,92; M= 2,94 Sig = 0,00 F= 13,65	
Ärritusin, kui õppimine ei läinud plaanipäraselt	,758
Kui ülesannet tehes esimene lahendus ei olnud õige, oli minu jaoks raske midagi muud välja mõelda	,720
Mul oli raske analüüsida seda, kuidas mul mingi asi õppimisel õnnestus	,717
Mul sai vähem otsa enne, kui selleks päevaks planeeritud koolitöö lõpuni valmis sain	,709
Minu jaoks olid rasked selgete juhusteta ülesanded, kus pidin ise otsustama, kuidas neile läheneda.	,708
Ärritusin, kui ülesanded tundusid liiga rasked, mõttetud või mitte asjakohased.	,680
Ma ei teadnud, kuidas ühte või teist asja oleks parem õppida	,679
II liitunnus: Õppimisel oma aja planeerimine ja keskendumine, Cronbach's Alpha 0,90; M = 2,97; Sig = 0,00; F = 6,86	
Lükkasin koolitööde tegemise viimasele minutile enne tähtaega.	,858
Mul oli raske koolitöödega etteantud ajaks valmis jõuda.	,702
Mul oli raske oma otsustest kinni pidada.	,695
Mul oli raske jätta kõrvale meeldivaid tegevusi ja õppimisega alustada.	,694
Mul oli keeruline planeerida suuremate koolitööde tegemist (ei teadnud, mida teha esimesena, teisena jne).	,622
III liitunnus: Emotsioonide ohjamine õppimisel, Cronbach's Alpha 0,87, M= 2,28, Sig = 0,00; F = 26,91	
Ütlesin asju, mida hiljem kahetsesin	,793
Mul oli raske teistega koos õppides oma järke oodata ja mitte teistele vahele rääkida.	,762
Ma ei kontrollinud oma tehtud tööd enne esitamist üle	,648
Tegutsesin tormakalt ja tagajärgedele mõtlemata	,621
Unustasin ülesandeid lahendades neist mõne osa tegemata.	,569
Unustasin, kuhu olen enda asjad jätnud (nt õpiku, kõrvaklapid).	,543
Unustasin mõne õppeülesande tegemata.	,481

Märkus. Kutseõppijad (n = 244) andsid alg tunnustele hinnangu kuuepalliskaalal, kus 1 tähistas „ei kirjelda üldse” ja 6 „kirjeldab täielikult”

LISA 4. KÜSIMUSTIKUD

Koolijuhtide küsimustik

Head juhid!

Täname teid, et olete nõus osalema uuringus, mille eesmärk on analüüsida Eesti koolide, õpetajate ja õpilaste toimetulekut distantsõppega COVID-19 viirusest põhjustatud eriolukorra ajal, et kavandada tegevusi ja ressursside planeerimist tulevikus. Uuringu viivad läbi Tallinna Ülikooli teadlased. Uuringu raames täidavad küsimustiku nii õpetajad, õpilased ja koolijuhid, et mõista distantsõppe korraldust läbi erinevate osapoolte kogemuse. Uuringus osalemine ja küsimustikule

vastamine on vabatahtlik ja uuringus osalejatele tagatakse konfidentsiaalsus. Teie andmeid säilitatakse uurimise eesmärkidel pseudonüümitud kujul. Uuringu tulemusi nimeliselt ei edastata, tulemused avaldatakse üldistatud kujul ning vastajate isikuid ja koole ei avaldata.

Küsimustiku täitmine võtab aega ca 20-30 minutit.

Kairit Tammets, uurimisprojekti koordinaator
kairit.tammets@tlu.ee

Taustandmed	
Kinnitan, et olen nõus selles uuringus osalema	Jah
Kool	
Roll juhtkonnas	Direktor Õppejuht Osakonna juhataja Arendusjuht HEV koordinaator Muu (IT juht, majandusjuht jt)
Tööstaaž	
Sugu	Mees Naine Ei soovi öelda
Vanus	Kuni 30 aastat 31-40 aastat 41-50 aastat 51-60 aastat 61 ja vanem
Õpilaste arv koolis	
Stress	
Stressiolukorras on inimene pinges, rahutu, närviline ja/või ärev, öösiti võivad esineda muremõtetega seotud magamisraskused. 1. Kas olete viimasel ajal sellist stressi kogenud?	Mitte üldse, Harva, Aeg-ajalt, Sageli, Pidevalt

Valmisolek distantsõppeks	
Mõeldes senistele kooliarendustegevustele kuivõrd need on aidanud valmistada distantsõppeks: 2. Digiõppevara kasutamine on õpetajatele harjumuspärane 3. Õpetajad on harjunud iseseisvate õppepäevade läbiviimisega 4. Õpilastel on varasem harjumus õppimist ise planeerida 5. Õpetajate digipädevused on piisavad distantsõppe läbiviimiseks 6. Õpetajad on harjunud ühiselt ühe klassi õppeprotsessi planeerima 7. Õpetajad on harjunud õpilaste õppeprotsessi koos analüüsima	Skaala: Üldse ei nõustu (1)... Täiesti nõus (7)
8. Kuivõrd on muutunud Teie töö sisu distantsõppe perioodil? Tooge palun mõni näide	Avatud küsimus
9. Distantsõppe perioodil töömaht võrreldes tavapärasega:	--3 (Oluliselt vähenes)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt kasvas)
10. Millised on olnud põhilised väljakutsed Teie töös distantsõppe perioodil?	Avatud küsimus
11. Mis on põhilised õppetunnid tulevikuks distantsõppe perioodist?	Avatud küsimus
12. Kirjeldage lühidalt, kui kiiresti reageeris Teie kool märtsis muutunud olukorrale (s.o distantsõppele)? Milliseid toiminguid tegite? Palun tooge mõned näited.	Avatud küsimus
13. Kirjeldage lühidalt, kuidas lahendasite praktikaõppe küsimused distantsõppe ajal erialadel, kus füüsiline kohalolek on vajalik?	Avatud küsimus
14. Millist juhtimist on Teie kogemuse põhjal vaja selliste ootamatute muutuste korral? Millistest oskustest Teil puudu jäi?	Avatud küsimus
15. Milliseid pädevusi vajavad Teie kooli õpetajad, et järgmine kord sarnases olukorras toime tulla?	Avatud küsimus
Õppetöö korraldus	
Valdavalt on olnud õppetöö distantsõppe perioodil meie koolis: 16. Tunniplaanijärgne (jälgitu tundide toimumise aegu) 17. Päevapõhine (ülesanded anti üheks päevaks korraga) 18. Nädalapõhine (õpetajad tegid nädalapõhise plaani, mis saadeti õpilastele korraga kätte) 19. Õpilastele loodi diferentseeritud erineva raskusastmega ülesanded 20. Vajadusel lõi õpilane endale õpetajaga koostöös individuaalse õppekava 21. Erialati erinev	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti
Juhtimiskultuur ja koostöövormid	
Palun hinnake, mitu tundi päevas kulus Teil distantsõppe perioodil keskmiselt järgmiste tegevuste elluviimiseks: 22. Juhtkonna arutelud/koosolekud 23. Suhtlemine õpetajatega 24. Suhtlemine lapsevanematega 25. Suhtlemine ja kogemustevahetus teiste juhtidega väljaspool kooli 26. Suhtlemine kooli pidajaga/esindajatega 27. Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine 28. Personaalne töö eriolukorra monitoorimisel ja hindamisel 29. Tavapärased arendustegevused, mis jätkusid distantsõppe ajal 30. Igapäevased administratiivsed tegevused (sh majandusküsimused)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Ei kulugi/Kuni 0,5 tundi/ 0,5-1 tundi/ 1-2 tundi/ 2-3 tundi / 3-4 tundi / Rohkem kui 5 tundi

Mõelge, kui hästi iga väide kirjeldab distantsõppe perioodil Teie koolis toimunut 31. Ma olin hästi informeeritud, kuidas meie koolis distantsõppe toimib 32. Teadsin, et saan tuge, kui tunnen, et ei tule toime õppetöö korraldamisega meie koolis 33. Probleemide korral sain koolipidajalt toetust 34. Tulime hästi toime kooli-kodu vahelise kommunikatsiooniga 35. Juhtkond lahendas esilekerkinud probleemid operatiivselt 36. Arutasime õpetajatega sisuliselt, kuidas meie koolis distantsõpet läbi viia 37. Sama õpperühma õpetajad arutasid regulaarselt läbi kogu õpilaste päevase õppimise 38. Koolis koguti lapsevanematelt tagasisidet, et saada aru, kuidas kodus õpilased õpivad 39. Juhtkond kasutas kogutud tagasisidet lahenduste kavandamiseks 40. Sama õpperühma õpetajad arutasid koos läbi õpilastelt saadud tagasiside 41. Distsantsõppeperiood tõi selgelt välja meie kooli õppeprotsessi kitsaskohad 42. Õpetajad on distantsõppe jooksul oluliselt muutnud oma õpetamisprotsessi õppija vajadustele vastavaks 43. Väärtustan distantsõppe perioodil saadud kogemust 44. Usun, et pärast distantsõppe kogemust muudavad meie kooli õpetajad oma õpetamist põhjalikult	Skaala: Üldse ei nõustu (1)... Täiesti nõus (7)
Võrreldes varasemaga (enne distantsõppe perioodi) on: 45. Juhtkonna arutelud kooli arengu teemal 46. Juhtkonna arutelud õppeprotsessi parendamise teemal 47. Õpetajatega koostöö õppetöö planeerimisel 48. Ühised arutelud õpetajatega õpilaste õppeprotsessi analüüsimisel 49. Ühised arutelud õpetajatega vanematelt saadud tagasiside üle 50. Ühised arutelud õpetajatega õpilastelt saadud tagasiside üle	-3 (Oluliselt vähenenud)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt kasvanud)
Võrreldes varasemaga (enne distantsõppe perioodi): 51. Vanemad aitasid oma lapsi õppimises 52. Vanemad andsid meelsasti õpetajatele tagasisidet, et muuta kodus õppimist tõhusamaks 53. Vanemad pöördusid õppimisega seotud probleemidega kooli poole	-3 (Oluliselt vähem)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem)
Valdavalt kasutasime lapsevanematega suhtlemiseks: 54. eKooli/Stuudiumit 55. Facebooki/messengeri 56. Zoomi, GoogleMeets jms veebilahendusi 57. E-posti 58. Personaalseid telefonikõnesid 59. Muid suhtlemisvahendeid (millised?)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte / Üksikujuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt

Valdavalt kasutasime õpetajatega suhtlemiseks: 60. Facebooki/messengeri 61. Zoomi, GoogleMeets jms veebilahendusi 62. E-posti 63. Personaalseid telefonikõnesid	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte / Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
Varasem harjumus hariduslikke andmeid kasutada	
Mõeldes varasemale ajale enne distantsõpet, ma kasutasin andmeid oma töös, et: 64. Kavandada koolis muutusi 65. Aidata õpetajatel seada arengueesmärgi enda professionaalseks arenguks 66. Mõista paremini õppeprotsessis efektiivsust 67. Anda aru kooli pidajale, lapsevanematele jt, milline on kooli tulemuslikkus 68. Kirjutada erinevaid aruandeid 69. Analüüsida enda tööd	1 - Üldse ei nõustu, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Täielikult nõus 8- ei kasuta
Ma olen harjunud andmeid oma töös kasutama, sest: 70. Koolis toimub regulaarne andmete kogumine ja nende analüüs 71. Koolis on kavandatud koostööaeg, kus koos analüüsitakse kogutud andmeid 72. Juhtkond on eeskujuks töös andmetega 73. Mul on head oskused andmeid analüüsida	1 - Üldse ei nõustu, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Täielikult nõus 8- ei kasuta

Õpetajate küsimustik

Hea õpetaja!

Täname teid, et olete nõus osalema uuringus, mille eesmärk on analüüsida Eesti kutsekoolide (õpetajate, õpilaste ja juhtide) toimetulekut distantsõppega COVID-19 viirusest põhjustatud eriolukorra ajal, et kavandada tegevusi ja ressursside planeerimist tulevikus. Uuringu viivad läbi Tallinna Ülikooli teadlased. Uuringu raames täidavad küsimustiku nii õpetajad, õpilased ja koolijuhid, et mõista distantsõppe korraldust läbi erinevate osapoolte kogemuse. Uuringus osalemine ja küsimustikule vastamine on vabatahtlik

ja uuringus osalejatele tagatakse konfidentsiaalsus. Teie andmeid säilitatakse uurimise eesmärgidel pseudonüümitud kujul. Tagasiside koolijuhile õpetajate vastuste kohta tuleb üldistatud kujul ning osalejate vastuseid nimeliselt ei edastata. Uuringutulemused avaldatakse üldistatud kujul ning vastajate isikuid ja koole ei avaldata.

Küsimustiku täitmine võtab aega ca 20-30 minutit.

Kairit Tammets, uurimisprojekti koordinaator
kairit.tammets@tlu.ee

Taustaandmed	
Kinnitan, et olen nõus selles uuringus osalema	jah
Teie nimi	
Teie vanus	Kuni 30 aastat 31-40 aastat 41-50 aastat 51-60 aastat 61 ja vanem
Kool	
Tööstaaž	1-5 6-10 11-15 16-20 21 ja rohkem
Sugu	Mees Naine Ei soovi öelda
Mitu alaealist last elab Teie leibkonnas? Eelkooliealiste laste arv: Kooliealiste laste arv:	Sisestab numbri
Stress ja heaolu	
Stressiolukorras on inimene pinges, rahutu, närviline ja/või ärev, öösi ti võivad esineda muremõtetega seotud magamisraskused.	5-palline Likert skaala (nt "Mitte üldse", „Harva“, „Aeg-ajalt“, „Sageli“, „Pidevalt“)
1. Kas olete viimasel ajal sellist stress kogenud?	
2. Mõelge enda heaolule distantsõppe perioodil. Mis valmistas Teile raskusi? Tooge mõned näited. (FIN)	Vabad vastused
3. Mõelge enda heaolule distantsõppe perioodil. Mis Teid selles olukorras toetas? Tooge mõned näited. (FIN)	
Õppetöö korraldus - mõelge ühele ainele	
Eriala	Kirjutavad eriala, mida õpetavad

Õpperühm (mõelda järgnevat küsimustikku täites kas põhikoolijärgsete / keskkoolijärgsete õpperühmade peale)	Kirjutavad õpperühma taseme (põhikoolijärgne / keskkoolijärgne)
Õpilaste arv	
Distsantsõppe perioodil toimus õppetöö minu erialal 4. Tunniplaanijärgselt (jälgisin tundide toimumise aegu) 5. Päevapõhiselt (ülesanded anti üheks päevaks korraga) 6. Nädalapõhine (valmistasin kas üksi või teiste õpetajatega nädalapõhise plaani, mille õpilased said korraga kätte) 7. Seadsin õpilastele iseseisvate tööde jaoks tähtajad (pikem kui nädal) 8. Õpilastele loodi diferentseeritud erineva raskusastmega ülesanded 9. Iga õpilane lõi endale õpetajaga koostöös individuaalse õppekava	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1- "mitte kunagi" 2- "väga harva" 3- "harva" 4- "mõnikord" 5- "üsna sageli" 6- "väga sageli" 7- "alati"
10. Õpilaste õppe maht distantsõppe perioodil minu erialal ...	-3 (Oluliselt vähenes)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt kasvas)
11. Mil määral Teie töö maht distantsõppe perioodil muutus	-3 (Oluliselt vähenes)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt kasvas)
Peamiselt tegin järgmisi tegevusi distantsõppe perioodil: 12. Andsin iseseisvaks õppimiseks ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist lahendada 13. Andsin iseseisvaks õppimiseks paaris/rühmades ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist lahendada 14. Suunasin erineva tasemega õpilasi koos ülesandeid lahendama 15. Lasin õpilastel ise ülesandeid koostada õpitud materjali põhjal 16. Lasin viia läbi iseseisvaid katsetusi, uurimuslikke tegevusi, mille tulemused palusin endale saata 17. Suunasin viima läbi projektõppe tegevusi paaris/grupis 18. Suunasin õpilasi õpitud materjalile täiendavaid materjale juurde lugema, kuulama jms 19. Julgustasin õpilasi oma arvamust väljendama õpitud sisu osas 20. Suunasin kirjalikke töid (referaate, jutustusi, esseesid) kirjutama 21. Suunasin õpilasi loovate tegevuste juurde (käelised tegevused, õuetegevused) 22. Rakendasin selles aines teiste ainetega lõimitud õpitegevusi	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte /Üksikjuhtudel / Iganädalaselt/Igapäevaselt
Kui tihti rakendasite järgmiseid hindamispraktikaid 23. Panin õpilastele esitatud tööde eest hindeid 24. Andsin oma õpilastele arvestatud/mittearvestatud tulemuse 25. Lasin õpilastel teineteist hinnata 26. Rakendasin kujundavat hindamist	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte /Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
Küsisin oma õpilastelt tagasisidet õppeprotsessi kohta: 27. Edastas neile küsimustiku, mille olime kolleegidega koos loonud 28. Koostas ise neile küsimustiku oma aine kohta 29. Küsisin tagasisidet e-posti teel vabas vormis küsimustega 30. Küsisin suulist tagasisidet virtuaalsete kohtumiste vahendusel	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte /Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt

Rakendasin järgmiseid diferentseerimise praktikaid: 31. Õpetasin erinevaid teemasid erinevatele õpilastele 32. Andsin sama teema osas erinevatele õpilastele erineva raskusega või sisuga ülesandeid 33. Andsin erinevatele õpilastele erinevaid tähtaegasid ülesannete sooritamiseks 34. Hindasin õpilasi erinevalt, lähtudes nende võimetest 35. Tegin individuaalseid kohtumisi õpilastega vastavalt nende edasijõudmisele	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte / Üksikjuh-tudel / Iganädalaselt / Igapäeva-selt
36. Distsantsõppe perioodil rakendasin diferentseerimise praktikaid võrreldes tavaõppega...	-3 (Oluliselt vähem)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem)
Kasutasin järgmiseid tehnoloogilisi lahendusi oma õppetöö läbiviimisel 37. Zoomi, GoogleMeets jms vahendusel läbiviidud tunnid; 38. Veebirakendused ülesannete lahendamiseks (LearningApps, Math99, Kahoot, ...) 39. Digitaalne õppevara (Opiq, eKoolikott) 40. Loon ise ülesandeid (MS Word jms lahendused)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte / Üksikjuh-tudel / Iganädalaselt / Igapäeva-selt
Kasutasin õpilastele tagasiside andmiseks järgmiseid kanaleid: eKooli/Stuudiumit 41. - 42. E-posti 43. Facebooki/messengeri 44. Google Classroomi 45. Personaalset suhtlust õpilasega (videokõne)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte/Üksikjuh-tudel / Iganädalaselt / Igapäeva-selt
Distsantsõppe efektiivsus	
Järgmiste küsimuste puhul mõelge, kui efektiivselt Teie õpilased õp-pisid distantsõppe perioodil. 46. Distsantsõpe on olnud efektiivne teooriaõppes (toetades õpilaste õppimist)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti
47. Võrreldes tavapärase olukorraga on distantsõpe olnud	-3 (Oluliselt vähem efek-tiivne)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem efektiivsem)
Võrreldes perioodiga enne distantsõpet, 48. olen õpetanud õpilastele õppekavajärgset materjali 49. õpilased on omandanud ettenähtud ainekava materjali 50. õpilased õppinud täiendavaid uusi oskusi, mida nad tavapärasel õppesituatsioonis üldjuhul poleks saanud õppida 51. Õpe on olnud integreeritud igapäevaeluga	-3 (Oluliselt vähem)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem)
52. Distsantsõpe on olnud efektiivne praktikaõppes	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti

Kuidas toetasite õpiraskustega õpilasi distantsõppe perioodil? 53. Pakkusin neile ja viisin läbi individuaalseid konsultatsioone või nõustamist 54. Viisin läbi individuaalseid konsultatsioone või nõustamist, kui nad ise või nende vanemad seda palusid 55. Viisin läbi ainetunde/konsultatsioone väiksemas rühmas 56. Nad said abi tugispetsialistilt (eripedagoog, logopeed, vms) 57. Nõustasin nende vanemaid	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte / Üksikjuhitudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
Õppetöö korraldus Mõelge nüüd enda õppetöö korraldusele üldiselt	
Palun hinnake, mitu tundi päevas keskmiselt kulus Teil distantsõppe perioodil järgmiste tegevuste elluviimiseks: 58. Järgmise päeva õppetegevuste planeerimine 59. Ülesannete/õppematerjalide koostamine ja ülesseadmine 60. Otsesuhetus - õppetöö läbiviimine õpilastega video/audio vahendusel 61. Õpilaste hindamine 62. Õpilastele tagasiside andmine 63. Koostöö kolleegidega 64. Suhtlus lapsevanematega 65. Kogemustevahetus teiste õpetajatega väljaspool kooli 66. Uute vahendite/keskkondade tundmaõppimine	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Ei kulugi/ kuni 0,5 tundi/ 0,5-1 tund/ 1-2 tundi/ 2-3 tundi / 3-4 tundi / 4-5 tundi / rohkem kui 5 tundi
67. Mis oli distantsõppe korraldamisel Teie jaoks kõige keerulisem, millest tundsite puudust ja mida teeksite järgmine kord sarnases olukorras teisiti?	Avatud küsimus Avatud küsimus
68. Millised olid uued pedagoogilised oskused, mida omandasite distantsõppe vältel?	Avatud küsimus
69. Kui pöördume tagasi tavaolukorda, siis millised õppimisvõimlused või -praktikad (ja kellelt ning kuidas) toetaksid Teid oma töö arendamisel? 70. Kuidas korraldasite praktikaõppe distantsõppe olukorras?	Avatud küsimus

Distantsõppe perioodil mõistsin: 71. Tehnoloogia on tõhus vahend õppesisu jagamiseks 72. Tehnoloogia on tõhus vahend koostöö soodustamiseks 73. Tehnoloogia on tõhus vahend uute teemade tutvustamiseks õpilastele 74. Jään tulevikus võrreldes varasemaga tehnoloogilisi võimalusi oma õppetöös rohkem kasutama	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti
75. Tooge näiteid, kuidas distantsõppe periood aitas Teil oma digipädevusi arendada	Avatud küsimus
76. Millistest tehnoloogilistest võimalustest tundsite puudust distantsõppe perioodil, mis oleks Teie õppeprotsessi läbiviimist lihtsustanud?	Avatud küsimus
77. Kirjeldage, mida teeksite järgmine kord sarnases olukorras tehnoloogia kasutamise osad teisiti	Avatud küsimus
Koostöövormid	
Mõelge, kui hästi iga väide kirjeldab distantsõppe perioodil Teie koolis toimunut: 78. Ma olin hästi informeeritud, kuidas meie koolis distantsõpe on korraldatud 79. Teadsin, et saan abi, kui tunnen, et ei tule toime õppe korraldamisega 80. Probleemide korral sain juhtkonnalt piisavalt toetust 81. Juhtkond on tulnud hästi toime kooli-kodu vahelise kommunikatsiooniga 82. Juhtkond lahendas esilekerkinud probleemid kiiresti 83. Sain sisuliselt mõjutada, kuidas meie koolis distantsõpet läbi viiakse 84. Teiste sama õpperühma õpetajatega arutasime vähemalt kord nädalas läbi kogu õpilaste õppimise sel nädalal ja planeerisime järgmise nädala tegevused 85. Koolis koguti lapsevanematelt piisavalt tagasisidet, et saada aru, kuidas kodus õpilased õpivad 86. Juhtkond kasutas kogutud tagasisidet lahenduste kavandamiseks 87. Arutasime koos sama õpperühma õpetajatega läbi õpilastelt saadud tagasiside vähemalt kord nädalas 88. Distsantsõppe periood tõi selgelt välja meie kooli õppeprotsessi kitsaskohad 89. Väärtustan distantsõppe perioodil saadud kogemust	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti
Rakendasime kolleegidega distantsõppe perioodil järgmisi koostöövorme: 90. Veebikoosolekud kogu kollektiiviga 91. Koosolekud eriala õpetajatega 92. Arutlesime ja jagasime informatsiooni veebikogukonnas (näiteks Google Groupis) 93. Töötasime ühiselt materjalide, dokumentide veebis 94. Jagasime infot ja materjale e-posti teel 95. Viisime õppetööd koos läbi 96. Kavandasime ühiselt tagasiside kogumist õpilastelt 97. Kavandasime ühiselt tagasiside kogumist vanematelt distantsõppe perioodi kohta	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte/Üksikjuhitudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt

Võrreldes varasemaga on distantsõppe perioodil 98. Teiste õpetajatega koostöös õppetöö planeerimine 99. Ühiselt õppetöö läbiviimine kolleegidega 100. Ühised arutelud tagasiside kogumise kohta erinevatelt osapooltelt	-3 (Oluliselt vähenes)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt kasvas)
Olin teadlik teguritest, mis mõjutasid minu õpilaste võimalusi distantsõppes osaleda: 101. Tehnoloogiliste seadmete kasutamise võimalused õppetöös osalemiseks 102. Interneti kasutamise võimalused 103. Oma nurk õppimiseks 104. Pere keeruline olukord (vanema töökaotus jms)	1 - Ei olnud teadlik; 2 - Pigem ei olnud teadlik; 3- Ei oska öelda; 4 - Olin enam-vähem teadlik; 5 - Olin täiesti teadlik
105. Millised olid põhilised väljakutsed Teie töös distantsõppe perioodil?	avatud
106. Kirjeldage lühidalt, milliseid uusi praktikaid seoses distantsõppega arendasite ja jagasite kolleegidega?	Avatud
107. Kirjeldage lühidalt, kuidas Teie kooli juhtkond sellele ootamatule olukorrale reageeris ja seda haldas?	avatud
108. Mil määral usute, et pärast distantsõppe kogemust muudavad Teie kooli õpetajad oma õpetamist? Mis Teie hinnangul saab olema õppeprotsessis tulevikus teisiti? (FIN)	avatud
Varasem harjumus andmeid kasutada	
Mõeldes varasemale ajale enne distantsõpet, ma kasutasin andmeid oma töös, et: 109. Kavandada õppetööd 110. Aidata õpilastel seada individuaalseid õpieesmärke 111. Paremini mõista õpilaste õpivajadusi 112. Analüüsida enda tööd 113. Anda juhtkonnale aru, milline on minu õpetamise tulemuslikkus	1 - üldse ei nõustu, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Täielikult nõus, 8 - ei kasuta
Ma olen harjunud andmeid oma töös kasutama, sest: 114. Koolis toimub regulaarne andmete kogumine ja nende analüüs 115. Koolis on kavandatud koostööaeg, kus koos analüüsitakse kogutud andmeid 116. Juhtkond on eeskujuks töös andmetega 117. Mul on head oskused andmeid analüüsida	1 - üldse ei nõustu, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Täielikult nõus, 8 - ei kasuta

Õpilaste küsimustik

Hea õpilane!

Täname Sind, et oled nõus osalema uuringus! Uuringu eesmärk on analüüsida Eesti kutsekoolide õpetajate ja õpilaste toimetulekut distantsõppega COVID-19 viirusest põhjustatud eriolukorra ajal. Uuring on vajalik, et kavandada haridussüsteemi õppetegevust tulevikus. Uuringu viivad läbi Tallinna Ülikooli teadlased. Küsimustikule vastamine on vabatahtlik. Küsimustik on anonüümne - Sinu nime küsimustikus ei küsita

ja Sinu vastuseid ei saa kokku viia Sinu nimega. Uuringu tulemused avaldatakse üldistatud kujul ning vastajate isikuid ja koole ei avaldata.

Küsimustikus ootame, et mõtled üldisele õppekorraldusele viimasel paaril kuul. .

Küsimustiku täitmine võtab aega ca 20-30 minutit.

Kairit Tammets, uurimisprojekti koordinaator
kairit.tammets@tlu.ee

Õpilase taustaandmed	
Olen nõus	
Palun sisesta kõigepealt enda kohta mõned andmed. Kool Eriala Põhikoolijärgne kutseõpe - EI/JAH Keskkoolijärgne kutseõpe - EI/JAH Sugu: Poiss/Tüdruk/Ei soovi öelda Vanus Õdede-vendade arv kodus: (rippmenüü) Kodune keel: eesti /vene /eesti-vene /muu...	
Kurnatus	
Mõeldes distantsõppe perioodile, mis määral nõustud järgmiste väidetega: 1. Tunnen, et olin distantsõppe perioodil koolitööga üle koormatud 2. Tunnen, et hakkasin kaotama huvi oma koolitöö vastu 3. Mõtisklesin vabal ajal sageli oma koolitööga seotud probleemide üle 4. Koolitööst tulenev surve põhjustas mulle probleeme minu lähisuhetes 5. Kooliga seotud probleemide tõttu magasin öösel sageli halvasti 6. Kahtlesin pidevalt, kas mu koolitööl on mingit mõtet 7. Varem olid mul oma koolitöö suhtes kõrgemad ootused kui nüüd	1 = Pole üldse nõus; 6 = Täiesti nõus
ÜLDISED KÜSIMUSED 8. Kas Sul on õppimiseks oma isiklik seade (telefon, tahvelarvuti, arvuti)?	Jah / ei
Milliseid seadmeid on Sul kodus õppimiseks võimalik kasutada? 9. Oma nutitelefoni 10. Oma arvutit 11. Oma tahvelarvutit 12. Vanemate arvutit 13. Vanemate tahvelarvutit 14. Vanemate nutitelefoni 15. Koolist laenutatud arvutit 16. Koolist laenutatud tahvelarvutit	Palun märki kõik sobivad vastused.
17. Kui sa jagad oma seadet pereliikmetega, siis mitmetega?	1-2 pereliikmega, 3-4 pereliikmega, rohkem kui 5 pereliikmega, ei jaga seadet
18. Kui hea on Sinu kodus internetiühendus õppimiseks?	1 - Väga halb - 5 - Väga hea, Internetiühendus puudub

19. Mul on õppimiseks järgmised võimalused	• Õpin oma toas • Õpin oma toas, mida jagan ühe õe/vennaga • Õpin toas, mida jagan mitme õe-vennaga • Õpin toas, kus viibivad õppimise ajal ka teised pereliikmed
Palun hinda, kui palju Sul keskmiselt kulus aega ühel päeval distantsõppe perioodil järgmistele õppetegevustele? 20. Zoomi, GoogleMeets jms vahendusel tundides osalemine 21. Iseseisvate ülesannete lahendamine	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Ei kulunudki/ 1-2 tundi/ 2-3 tundi / 3-4 tundi / 4-5 tundi / 5-6 tundi / 6-7 tundi / Rohkem kui 7 tundi
Õppetöö korraldus	
Mõeldes distantsõppe perioodile, kuidas toimus õppetöö 22. Tunniplaanijärgselt (tunnid toimusid nagu tunniplaanis ettenähtud) 23. Päevapõhiselt (õpetaja andis ülesanded üheks päevaks korraga) 24. Nädalapõhine (õpetaja saatis nädalapõhise plaani, mille saime korraga kätte) 25. Meile seati iseseisvate tööde jaoks tähtjad (pikem kui nädal)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1-3 Kindlasti mitte, Nii ja naa, jah, Kindlasti
Võrreldes varasemaga perioodiga, distantsõppe perioodil: 26. Anti iseseisvaks õppimiseks ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist lahendada 27. Anti iseseisvaks õppimiseks paaris/rühmades ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist lahendada 28. Pidime ise ülesandeid koostama õpitud materjali põhjal 29. Viisime läbi iseseisvaid katsetusi, uurimuslikke tegevusi, mille tulemused saatsime õpetajale 30. Viisime läbi projektõppe tegevusi paaris/grupis 31. Otsisime õpitud materjalile täiendavaid lugemis- või kuulamismaterjale juurde 32. Arutlesime õpitu üle 33. Kirjutasime referaate, jutustusi, esseesid 34. Tegime muid loovaid tegevusi (käelised tegevused, õuetegevused), mille tulemused saatsime õpetajale 35. Ülesanded olid seotud teiste õppemoodulitega (nt matemaatika tunnis tegime ajaloo seotud ülesandeid) 36. Õppimisele kulus mul aega	-3 (Oluliselt vähem)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem)
Valdavalt tehti järgmisi tegevusi distantsõppe perioodil: 37. Lahendasime iseseisvalt ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist 38. Lahendasime paaris/rühmades ülesandeid õpikust, töövihikust või veebist 39. Lahendasime koos erineva tasemega õpilastega ülesandeid 40. Koostasime ise ülesandeid õpitud materjali põhjal 41. Viisime läbi iseseisvaid katsetusi, uurimuslikke tegevusi, mille tulemused saatsime õpetajale 42. Viisime läbi projektõppe tegevusi paaris/grupis 43. Otsisime õpitud materjalile täiendavaid lugemis- kuulamismaterjale juurde 44. Arutlesime õpitu üle 45. Kirjutasime referaate, jutustusi, esseesid 46. Tegime muid loovaid tegevusi (käelised tegevused, õuetegevused), mille tulemused saatsime õpetajale 47. Ülesanded olid seotud teiste õppeainetega (nt matemaatika tunnis tegime ajaloo seotud ülesandeid)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte /Üksikujuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt

Võrreldes distantõppe eelse ajaga 48. Lahendasin koos rühmakaaslastega õpiülesandeid ilma, et tegemist oleks grupitööga 49. Tegime rühmakaaslastega grupitöid 50. Abistasin rühmakaaslasti õpiülesannete lahendamisel 51. Küsisin abi rühmakaaslastelt	-3 (Oluliselt vähem)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem)
Kui sageli hinnati Sinu õppetöö tulemusi järgmisel viisil: 52. Sain esitatud tööde eest hindeid 53. Sain esitatud tööde eest arvestatud/mittearvestatud tulemuse 54. Hindasime kaasõpilastega teineteist 55. Sain õpetajalt sõnalise tagasiside esitatud tööde eest	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte /Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
Tagasiside, mida Sa õpetajalt said oma õppimise kohta: 56. Oli piisav 57. Soovin, et õpetajad oleks andnud rohkem tagasisidet minu edene- misest selles aines	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - jah, Kindlasti
Kui sageli kasutati distantõppe perioodil järgmisi tehnoloogilisi lahendusi 58. Zoomi, GoogleMeets jms vahendusel läbiviidud tunnid 59. Veebirakendused ülesannete lahendamiseks (LearningApps, Math99, Kahoot, ...) 60. Digitaalne õppevara (Opiq, eKoolikott) iseseisvaks lahendamiseks 61. Õpetaja poolt loodud ülesanded (MS Word jms lahendused) 62. Rühmakaaslastega loodud virtuaalsed grupid (Messenger vms), et koos iseseisvaid töid lahendada	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte / Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
Kui sageli kasutati tagasiside andmiseks järgmiseid kanaleid: 63. eKooli/Studiumit 64. E-posti 65. Facebooki/messengeri/Slacki 66. Personaalset suhtlust (videokõne) 67. Moodle't vms keskkonda	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: Üldse mitte /Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
Distantõppe tõhusus	
68. Olen saanud hakkama distantõppe ajal õppimisega	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti
69. Põhjenda oma arvamust	Avatud küsimus
Järgmiste küsimuste puhul hinda, kui tõhusalt Sa oled selles aines õp- pinud distantõppe perioodil: 70. Distantõppe on olnud väga tõhus (toetades minu õppimist)	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti
71. Võrreldes tavapärase olukorraga on distantõppe olnud minu jaoks	3 (Oluliselt vähem tõhus)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem tõhus)
Võrreldes perioodiga enne distantõpet, 72. Meile on õpetatud õpitavat materjali 73. Olen omandanud õpetajate poolt antud vajaliku materjali 74. Olen õppinud täiendavaid uusi oskusi, mida muidu poleks saanud õppida 75. Meile on õpetatud praktilisi oskusi	-3 (Oluliselt vähem)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt rohkem)
76. Distantõppel olen tulnud õppimisega toime [Sinu hinnang]	3 (Oluliselt halvemini)/-2/-1/0 (Ei muutunud palju)/+1/+2/+3 (Oluliselt paremini)

Õppetöö korraldus üldine	
Õppeprotsessi kohta andsin tagasisidet: 77. Koolile üldise õppekorralduse kohta küsimustiku kaudu 78. Õpetajatele nende õppemooduli kohta küsimustiku kaudu 79. Õpetajad küsisid tagasisidet virtuaalsete kohtumiste vahendusel 80. Rühma juhendaja küsis eraldi tagasisidet	Üldse mitte/Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
Õppimise ja tehnoloogia kasutamisega seotud probleemidega sain abi: 81. Vanematelt 82. Õpetajalt 83. Õelt või vennalt 84. Vanavanematelt ja teistelt sugulastelt 85. Grupikaaslastelt 86. Olen lahendanud ise	Mitte kunagi/ Üksikjuhtudel / Iganädalaselt / Igapäevaselt
87. Distsantsõppe perioodil iseseisev õppimine meeldis mulle	Maatriks, iga väite hindamine skaalal: 1 - Kindlasti mitte, 2, 3, 4, 5, 6, 7 - Jah, kindlasti
88. Mis oli distantsõppel Sinu jaoks kõige keerulisem?	Avatud küsimus
89. Mida saaks järgmine kord teisiti teha, kui distantsõpe peaks vajalik olema?	Avatud küsimus
90. Millised olid uued oskused, mida omandasid distantsõppe vältel?	Avatud küsimus
Võimalikud erivajadused ja lisatugi	
Õpiraskused/ õppimisega toimetulek Kui sageli tekib Sul õppimisega raskusi? Mõtlen viimase õppeaasta peale enne distantsõppe rakendumist. Kui sageli... 91. Sa tunned, et õppimine on Sinu jaoks raske 92. Pead Sa töid halva hinde tõttu uuesti tegema 93. On Sul lugemisel raske tekstide mõttest aru saada 94. On Sul raske rühmakaaslastega samas tempos õppetööga toime tulla 95. Võtab Sul õpitavast arusaamine kauem aega kui teistel kaaslastel 96. Jõuad Sa kõik koolis nõutu õppida ja kodutööd tähtajaks valmis teha	Skaala: Mitte kunagi; Harva; Pigem harva; Nii ja naa; Pigem sageli; Sageli; Väga sageli

Raskused täidesaatvate funktsioonidega

Mõtles viimasele paarile kuule distantstõppe perioodil ja hindas, kui võrd järgnev Sinu mõtlemist ja käitumist kirjeldab.

97. Ärritusin, kui õppimine ei läinud plaanipäraselt.
98. Mul oli raske õppimisele kuluvat aega hinnata
99. Mul oli raske oma õppimiskohta korras hoida.
100. Kui ülesannet tehes esimene lahendus ei olnud õige, oli minu jaoks raske midagi muud välja mõelda.
101. Unustasin mõne õppeülesande tegemata.
102. Mul oli raske analüüsida seda, kuidas mul mingi asi õppimisel õnnestus.
103. Mul oli raske muuta tavapärasest päevakava või varem tehtud plaane.
104. Unustasin, kuhu olen enda asjad jätnud (nt õpiku, kõrvaklapid).
105. Minu jaoks olid rasked selgete juhusteta ülesanded, kus pidin ise otsustama, kuidas neile läheneda.
106. Ma ei kontrollinud oma tehtud tööd enne esitamist üle.
107. Mul oli raske jätta kõrvale meeldivaid tegevusi ja õppimisega alustada.
108. Ärritusin, kui ülesanded tundusid liiga rasked, mõttetud või mitte asjakohased.
109. Ma ei teadnud, kuidas ühte või teist asja oleks parem õppida.
110. Mul sai võhm otsa enne, kui selleks päevaks planeeritud koolitöö lõpuni valmis sain.
111. Tegutsesin tormakalt ja tagajärgedele mõtlemata.
112. Mul oli raske näha üksikute õpiülesannete taga suuremat pilti (nt miks see on vajalik, kuidas see seostub muude asjadega).
113. Lükkasin koolitööde tegemise viimasele minutile enne tähtaega.
114. Mul oli keeruline planeerida suuremate koolitööde tegemist (ei teadnud, mida teha esimesena, teisena jne).
115. Mul oli raske oma otsustest kinni pidada.
116. Ma ei teadnud, millest alustada, kui ülesandeid oli korraga liiga palju
117. Unustasin ülesandeid lahendades neist mõne osa tegemata.
118. Mul oli raske koolitöödega etteantud ajaks valmis jõuda.
119. Ütlesin asju, mida hiljem kahetsesin.
120. Kui ma õppisin ja midagi toredat tuli vahele, oli mul raske end edasi õppima sundida.
121. Mul oli raske teistega koos õppides oma järge oodata ja mitte teistele vahele rääkida.

Üldse ei kirjelda (1)... Kirjeldab täielikult (6). Skaala, kus vaid otspunktid nimetatud.

